

Innst. S. nr. 102.

(1998-99)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om 1. Ekstrakt av Norges statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard for budsjetterminen 1997. 2. Saker for desisjon av Stortinget og saker til orientering.

Dokument nr. 1 (1998-99).

Til Stortinget.

1. INNLEDNING

I samsvar med Grunnlovens § 75 k har Riksrevisjonen i Dokument nr. 1 (1998-99) lagt frem for Stortinget antegnelser med svar og forslag til desisjon av statsregnskap og regnskap for administrasjonen av Svalbard sammen med ekstrakt av regnskapene for 1997.

Det er tatt opp i alt 39 saker, 33 antegnelser og seks saker til orientering.

Spesielt nevnes oppfølgingen av arbeidet med år 2000-problemet i statsforvaltningen. I tillegg har Riksrevisjonen ikke kunnet gjennomføre en slik revisjon at Arbeids- og administrasjonsdepartementets og Nærings- og handelsdepartementets regnskaper for 1997 kan bekreftes. Årsaken er svakheter og mangler i regnskapsavleggelsen, og Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om departementene i tilstrekkelig grad har vektlagt behovet for kompetanse ved overgangen til å bli egen regnskapsfører og ved innføringen av nye økonomisystemer. Det er i tillegg flere virksomheters regnskapsavlegg som har så vesentlige feil og mangler at Riksrevisjonen ikke har kunnet godkjenne regnskapet.

For å tilfredsstillere kravene i nytt økonomireglement for staten må mange virksomheter ta nye økonomisystemer i bruk. Det oppstår ofte problemer når systemene skal tilpasses statlig regnskapsførsel etter kontantprinsippet. Tre systemer er foreløpig godkjent i henhold til økonomireglementets krav, men fortsatt tilpasning gjenstår.

Flere av sakene under Finansdepartementet har tilknytning til skattefogden. Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om innføringen av nytt økonomisystem for alle virksomhetene som benytter skattefogdene som regnskapsførere vil være gjennomført som forutsatt innen utgangen av 1999.

Ny lov om folketrygd (folketrygdloven) som trådte i kraft 1. mai 1997 fastsetter at trygderevisjonen skal være Rikstrygdeverkets interne revisjon. Riksrevisjonen har som en konsekvens av lovendringen gjennomført fullstendig revisjon av folketrygdens regnskaper fra og med regnskapsåret 1997.

I rundskriv fra det daværende Nærings- og energidepartementet er det stilt krav om fremleggelse av skatteattest ved større anskaffelser i staten. Imidlertid har Riksrevisjonens kontroll i to departementer og flere underliggende virksomheter avdekket at det ikke var etablert betryggende rutiner for å ivareta disse bestemmelsene, samt at det i mange virksomheter var mangelfull forståelse av og kjennskap til gjeldende regelverk.

Fire tidligere antegnelser desidert "Til observasjon" tas helt eller delvis opp på nytt i årets antegnelser. Det vises for øvrig til at Riksrevisjonen 5. november 1998 oversendte Stortinget en gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1992-1996 desidert "Til observasjon" i Dokument nr. 3:1 (1998-99), noe som etter Riksrevisjonens oppfatning har medført en bedre oppfølging i departementene.

1.1 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Inger Lise Husøy, Laila Kaland, lederen Jørgen Kosmo og Gunnar Skaug, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Vidar Kleppe, fra Kristelig Folkeparti, Odd Holten og Kari Økland, fra Høyre, Svein Ludvigsen og fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen, har merket seg at 4 tidligere antegnelser desidert "Til observasjon" tas opp på nytt i årets antegnelser. Det vises for øvrig til Stortingets behandling av Dokument nr. 3:1 (1998-99)

om Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1992-1996 desident «Til observasjon,» jf. Innst. S. nr. 103 (1998-99).

Komiteen har merket seg at for flere av sakene som er tatt opp i Riksrevisjonens antegnelser i Dokument nr. 1 finnes det et særlig gjennomgående fellstrekk. Det viser seg at flere etater har vanskeligheter med innføringen av nytt økonomisystem. Dette gjelder både i departementer og i direktorater. Komiteen registrerer at det fortsatt er behov for å tilpasse systemet til statlig regnskapsføring, nesten to år etter at en gikk til anskaffelse av nytt økonomisystem. Komiteen registrerer videre at det f. eks. vises til at overgangen til å bli egen regnskapsfører og skifte regnskapssystem ble mer arbeids- og ressurskrevende enn forventet, og at alle funksjonelle krav i økonomireglementet tidligst vil være oppfylt våren 1999. På bakgrunn av at flere etater har hatt vansker med innføringen av nytt økonomisystem vil komiteen ikke utelukke at dette kan skyldes en noe for rask innføring av det nye økonomireglementet.

Komiteen har merket seg de orienteringssaker som fremkommer under de ulike departementene.

Komiteen vil i de følgende kapitler komme nærmere inn på enkelte av sakene vedrørende de ulike departementene hvis virksomhet er omhandlet i Dokument nr. 1.

Når det gjelder de andre sakene for de aktuelle departementene, slutter komiteen seg uten nærmere kommentarer til Riksrevisjonens forslag til desisjon.

2. ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONS- DEPARTEMENTET

2.1 År 2000 og datoproblemer i IT-systemer i statsforvaltningen

År 2000-problemet er en samlebetegnelse på en rekke feil og problemer som kan oppstå i forbindelse med tusenårsskiftet i alle typer datasystemer og elektronisk utstyr med innebygde mikroprosessorer. Overgangen fra 1999 til 2000 vil bl.a. kunne føre til at datasystemene får problemer med å skille århundrene fra hverandre. Uten nødvendige endringer i berørte systemer og programmer vil overgangen til år 2000 kunne føre til alvorlig svikt på en rekke områder.

Riksrevisjonen tok i brev av 30. juni 1997 til Planleggings- og samordningsdepartementet opp år 2000 og datoproblemer i IT-systemer i staten. I brev av 29. september 1997 til Riksrevisjonen opplyste Planleggings- og samordningsdepartementet at det høsten 1996 ble gjennomført en kartlegging av år 2000-problemene i staten. Ifølge departementet viste kartleggingen at de fleste virksomhetene mente problemet var under kontroll og at de store etatene, som antas å være mest berørt, allerede var i gang med planlegging og gjennomføring av tiltak.

Det ble videre opplyst at departementene i sine redegjørelser bl.a. gav uttrykk for at de mente at år 2000-problemet ville bli håndtert på en tilfredsstillende måte, jf. forordet til Dokument nr. 1 (1997-98).

I brev av 4. desember 1997 til Statsministerens kontor og departementene opplyser Planleggings- og samordningsdepartementet at det planlegges en ny kartlegging av status for arbeidet i statsforvaltningen med år 2000-problemet. Planleggings- og samordningsdepartementet ber alle departementer om å legge planer for tett oppfølging av framdriften i år 2000-prosjektene i underliggende virksomheter og gjøre dette til en del av etatsstyringsopplegget for årene 1998, 1999 og 2000.

Riksrevisjonen ba i brev av 11. februar 1998 til Arbeids- og administrasjonsdepartementet om å bli holdt orientert om resultatene av kartleggingen av år 2000-problemet i statsforvaltningen, og om kostnader og beredskapsplaner i forbindelse med overgangen til år 2000. Videre ba Riksrevisjonen om å få opplyst hvilke muligheter virksomhetene har til testing av overgangen til år 2000 og om status for lønns- og regnskapssystemene i statsforvaltningen ved overgangen til nytt årtusen, samt hvordan staten hadde samordnet kravene til maskin- og programvareleverandørene for å unngå eller redusere år 2000-problemene.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet opplyser i brev av 17. april 1998 til Riksrevisjonen at totalkostnadene ved omleggingen i forbindelse med årtusenskiftet vanskelig lar seg utlede med særlig stor nøyaktighet av de tallene som er innrapportert. De færreste virksomhetene har laget separate økonomiske oppstillinger for år 2000-aktiviteter. Rapporterte tall beløper seg til i overkant av 600 mill. kroner fordelt på årene 1997-2000. Departementet antar at totalen vil ligge en god del høyere.

Departementet opplyser videre at det er vanskelig å besvare spørsmålet om testing på grunnlag av det materialet som er samlet inn. Departementet understreker at det er vanskelig å si noe om eventuelle problemer virksomhetene måtte ha i forbindelse med testingen av overgangen til år 2000. Det framgår videre av departementets svar at risikovurderinger og beredskapsplaner i forbindelse med år 2000-problemet stort sett er mangelvare i departementene og underliggende virksomheter. Departementet trekker fram to sentrale observasjoner fra kartleggingen. Opp mot halvparten av alle statlige virksomheter har ikke iverksatt konkrete prosjekter og tiltak for å løse problemet eller begynt å planlegge slike tiltak. Videre er det ifølge departementet knapphet på ressurser til å løse oppgavene, og dette vil sannsynligvis øke i 1998 og første halvdel av 1999.

Departementet uttaler at år 2000-status for lønns- og regnskapssystemene i statsforvaltningen ikke kan leses direkte ut fra resultatene av kartleggingen. Systemer innen økonomi, lønn og personal skal være i samsvar med krav til år 2000-kompatibilitet som er eksplisitt fast-

satt i rammeavtaler for økonomi- og personalsystemer. Når det gjelder hvordan staten har samordnet sine krav til maskin- og programvareleverandørene for å unngå eller redusere år 2000-problemene, viser departementet til avtaler som legger føringer på offentlige IT-kjøp.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet oversendte ved brev av 20. mai 1998 til Riksrevisjonen en sluttrapport fra kartleggingen og departementets tiltaksplan for oppfølgingen av år 2000-problemet i statsforvaltningen. Ifølge departementet viser resultatet av kartleggingen en økt bevissthet om problemet blant statlige virksomheter, men med økt problemforståelse har også det antatte omfanget av problemet økt i en rekke virksomheter.

Tiltakene for oppfølging av arbeidet med år 2000-problemet i statsforvaltningen som Arbeids- og administrasjonsdepartementet har utarbeidet er gruppert i tre hovedkategorier: «Informasjon og bevisstgjøring», «Samordning og felles tiltak» og «Rapportering og kontroll». Tiltakene må sees i sammenheng med regjeringens oppfølgingsplan, «År 2000-oppfølgingsplan», utarbeidet av Nærings- og handelsdepartementet. Planen omfatter myndighetenes samlede håndtering av år 2000-problemet i forhold til statsforvaltningen, kommunesektoren og privat næringsliv. Departementet viser til at både beredskapsområdet og ressursituasjonen er tatt opp i regjeringens oppfølgingsplan for år 2000-arbeidet.

Riksrevisjonen vil bemerke at Arbeids- og administrasjonsdepartementets senere undersøkelser synes å indikere at datoproblemene i staten ble undervurdert i departementenes svar til Riksrevisjonen, jf. forordet til Dokument nr. 1 (1997-98).

Riksrevisjonen ser det som bekymringsfullt at departementets kartlegging viser at risikoanalyser og beredskapsplaner i stor grad er mangelvare i statlige virksomheter, og at departementet ikke kan utlede med særlig nøyaktighet hva det vil koste å sikre en tilfredsstillende overgang til år 2000 i statsforvaltningen.

Riksrevisjonen antar at departementet bør vurdere å følge opp spesielt rammeavtalene for lønns- og personaldatasystemene og økonomisystemene i staten og sikre at systemene er år 2000-kompatible.

Riksrevisjonen vil for øvrig bemerke at planene for å iverksette tiltak for overgangen til år 2000 i statsforvaltningen og departementets oppfølging kan synes til dels å ha kommet sent i gang, og det kan stilles spørsmål ved om alle statlige virksomheter har tilstrekkelig tid til å gjennomføre testing og nødvendige tiltak før år 2000.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har understreket:

«at det enkelte departement har ansvaret for håndtering av år 2000-problemet innenfor sin sektor og underliggende etater. I kraft av sitt ansvar for å koordinere statsforvaltningens bruk av IT understøtter AAD år 2000-arbeidet i statsforvaltningen gjennom ulike tiltak

for bevisstgjøring, koordinering og rapportering av status.»

Departementet har videre uttalt at:

«AAD deler Riksrevisjonens oppfatning om at datoproblemene i statsforvaltningen ble undervurdert i forbindelse med kartleggingen høsten 1996. Departementet ønsker imidlertid å presisere at vurderingen av status ble gitt av det enkelte fagdepartement.»

Når det gjelder etableringen av et år 2000-forum understreker AAD

«at dette forumet gjennom konkrete tiltak understøttet statsforvaltningens håndtering av år 2000-problemet. Det viktigste tiltaket var å anbefale et felles datoformat for elektronisk datautveksling, basert på ISO-standard 8601 (AAAA-MM-DD).»

Departementet viser til at kunnskapen om år 2000-problemet

«ulike aspekter har økt, og i takt med økt kunnskap har også estimeringen av problemets omfang vært økende..... Statsforvaltningens 'gradvise oppvåkning' i forhold til år 2000-problemet synes således å følge utviklingen på området i samfunnet for øvrig.»

Når det gjelder om arbeidet med år 2000-problemet har kommet for sent igang, har departementet uttalt:

«I takt med samfunnet for øvrig har statsforvaltningen gradvis intensivert arbeidet med år 2000-problemet i løpet av de to årene som har gått. Det er AADs vurdering at arbeidet må trappes ytterligere opp på alle nivå i statsforvaltningen for å unngå alvorlige problemer, men at en slik opptrapping muliggjør en tilfredsstillende håndtering av tusenårsskiftet i statsforvaltningen.»

AAD har vist til at det er flere positive trekk i utviklingen fra andre kartlegging (første kvartal 1998) til siste kartlegging i august 1998. En større andel av etatene arbeider nå aktivt med år 2000-problemet.

«Fortsatt er klare tidsplaner og kostnadsoverslag mangelvare i mange etater, det samme gjelder risikoanalyser og beredskapsplaner som er tilpasset år 2000-problemet. På bakgrunn av dette bildet kan utviklingen av år 2000-arbeidet i statsforvaltningen det siste året beskrives som «positiv, men ikke positiv nok». Fortsetter arbeidet med samme tempo og ressursinnsats, kan summen av år 2000-problemene i statsforvaltningen føre til at deler av statsforvaltningens oppgaveløsning står i fare ved tusenårsskiftet.»

AAD har vist til at i siste kartlegging er det fortsatt kun anslagsvis halvparten av etatene som har oppgitt kostnadsoverslag for år 2000-arbeidet:

«Det er knyttet stor usikkerhet til kostnadsberegningene for de etater som ennå ikke har rapportert kostnader, i tillegg til at mange av de innrapporterte kostnadskalkyler også trolig er relativt usikre. År 2000-arbeidet i statsforvaltningen gjennomføres over ordinære budsjetter, og ofte uten at slike utgifter spesifiseres særskilt, noe som vanskeliggjør en fullstendig oversikt over kostnadene på området.

AAD vil be de enkelte fagdepartementer om å aktivt følge opp sentrale tiltak ut mot underliggende etater, og gjennom etatstyringen overvåke at fremdriftsplaner og kostnadskalkyler for arbeidet samt nødvendige prioriteringer foreligger i alle berørte etater. Samtidig vil AAD styrke fellestiltakene på området. Informasjonen om år 2000-kompatibiliteten til produkter og leverandører som benyttes i utstrakt grad i statsforvaltningen vil bedres. Faglig bistand til statlige etater ved innkjøp av eksternt kompetanse på området vil styrkes. I samarbeid med blant andre Statens forvaltningstjeneste og Statsbygg vil AAD sørge for informasjon om fellessystemer, systemer med innebygget elektronikk og eksterne infrastrukturleveranser. Med hensyn til systemene for lønn, personal og regnskap i staten, følger departementet opp dette overfor Statens forvaltningstjeneste (Ft). ...Arbeidet har imidlertid vist seg å være mer tidkrevende og komplisert enn opprinnelig forutsatt, og det har oppstått forsinkelser, som i dag ikke antas å være kritiske i forhold til ferdigtidspunktet...

Justisdepartementet har utarbeidet og iverksatt rapporteringsrutiner for risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsarbeidet knyttet til år 2000-problematikken. Gjennom samarbeid mellom Justisdepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil det sikres at rapporteringsordninger for statsforvaltningen generelt og særskilt oppfølging av de mest samfunnskritiske områdene utfyller hverandre.

AAD vil utdype beskrivelse og vurdering av status samt nødvendige oppfølgende tiltak i departementets budsjettproposisjon til Stortinget 5. oktober.»

Riksrevisjonen har merket seg at Arbeids- og administrasjonsdepartementet deler Riksrevisjonens oppfatning om at dataproblemene i IT-systemene i statsforvaltningen ble undervurdert i forbindelse med kartleggingen høsten 1996. Riksrevisjonen har videre merket seg departementets uttalelse om at dersom arbeidet fortsetter med samme tempo og ressursinnsats, kan summen av år 2000-problemene i statsforvaltningen føre til at deler av statsforvaltningens oppgaveløsning står i fare ved tusenårsskiftet.

Riksrevisjonen har også merket seg departementets opplysning om at det i kraft av sitt ansvar for å koordinere statsforvaltningens bruk av IT understøtter år 2000-arbeidet i statsforvaltningen gjennom ulike tiltak for bevisstgjøring, koordinering og rapportering av status. Det framgår at det enkelte departement har ansvaret for å håndtere år 2000-problemet innenfor sin sektor og underliggende virksomheter.

Riksrevisjonen viser til at Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil be de enkelte fagdepartementer om aktivt å følge opp sentrale tiltak mot underliggende virksomheter, og gjennom etatsstyring overvåke fremdriftsplaner og kostnadsanalyser for arbeidet, samt påse at nødvendige prioriteringer foreligger i alle berørte virksomheter.

Riksrevisjonen viser videre til at departementet mener det er behov for at arbeidet med år 2000-problemer trappes opp på alle nivåer i statsforvaltningen for å unngå alvorlige problemer.

Riksrevisjonen mener departementets svar gir grunn til bekymring og vil peke på viktigheten av at arbeidet

med år 2000-problemene intensiveres i statsforvaltningen.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

Som et ledd i saksbehandlingen tilskrev komiteen departementet for å få nærmere redegjørt for status i departementets arbeid med år 2000-problemet i statsforvaltningen. Departementet har i sitt brev av 21. januar 1999 redegjørt for den videre håndteringen av arbeidet etter at St. prp. nr. 1 (1998-99) ble fremlagt. Departementet redegjør for fremdriften i arbeidet med sentrale tiltak og foretar en statusvurdering pr. 19. januar 1999. Brevene ligger som vedlegg til innstillingen.

2.1.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at både Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Riksrevisjonen mener at dataproblemene i statsforvaltningen ble undervurdert i forbindelse med kartleggingen høsten 1996. Komiteen antar at dette i stor grad skyldtes manglende kunnskaper/bevissthet om hvilke problemer som kan oppstå ved skifte til et nytt årtusen. Komiteen viser til at dersom problemene ikke løses kan det få store samfunnsmessige konsekvenser. Selv om arbeidet med 2000-års-problematikken har vært intensivert, har komiteen merket seg at både departementet og Riksrevisjonen mener det er behov for at arbeidet trappes opp på alle nivåer i statsforvaltningen for å unngå alvorlige problemer.

Komiteen vil påpeke at håndteringen av år 2000-problematikken i statsforvaltningen er et linjeansvar, og at Arbeids- og administrasjonsdepartementets rolle er å bidra til bevisstgjøring og fremdrift i arbeidet med å løse problemene på dette området. Dette gjøres blant annet gjennom informasjon og andre koordinerende tiltak.

Komiteen viser til brev fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, datert 21. januar 1999, der statsråden opplyser om hva som har skjedd i arbeidet med år 2000 problematikken siden budsjettproposisjonen ble lagt fram høsten 1998. Komiteen viser til at arbeidet er intensivert, og at det blant annet er etablert et eksempelprosjekt ved Høyskolen i Akershus, som særlig er nyttig for mindre statlige etater, etablering av egen hjemmeside på Internett (år 2000 prosjektweb), og en kvalitetsgjennomgang av tre statlige etater for å sikre et tilfredsstillende grunnlag for vurdering av status i disse etatene. Det foregår også en kartlegging i de enkelte departementer og etater, og resultatene fra denne skal legges fram for Stortinget gjennom en redegjørelse fra handels- og næringsministeren, ventelig i løpet av mars 1999.

Komiteen har også merket seg at Justisdepartementet har utarbeidet og iverksatt rapporteringsrutiner for risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsarbeidet knyttet til år 2000, og går ut fra at dette er et godt hjelpemiddel for å unngå problemer på særlig viktige og sårbare områder.

Komiteen viser til at selv om mange gode tiltak er satt i verk, gir den korte tiden fram til tusenårsskifte fortsatt grunn til bekymring for om alle statlige departementer og etater vil klare å løse problemene i tide.

Komiteen er enig i Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

2.2 Dagpenger – kontrollrutiner

Riksrevisjonen har foretatt en gjennomgåelse i 12 fylker av tilskuddsordningen med formål bl.a. å vurdere om kontrollrutiner og forvaltning tilfredsstillende de fastsatte kravene til økonomiforvaltningen i staten. Undersøkelsen har også omfattet implementering av avstemmingsrutiner som ble beskrevet i departementets svar på antegnelse til statsregnskapet for 1996, jf. Dokument nr. 1 (1997-98) og Innst. S. nr. 89 (1997-98).

Resultatet av undersøkelsen er tatt opp med Arbeids- og administrasjonsdepartementet i Riksrevisjonens brev av 17. juni 1998.

2.2.1 Avstemmingsrutiner

Kommunal- og arbeidsdepartementet har vedrørende statsregnskapet for 1996 opplyst at en felles arbeidsgruppe fra Arbeidsdirektoratet og Rikstrygdeverket arbeider med implementering, forbedring og videreutvikling av avstemmingsrutinene.

Det framgår av den foretatte undersøkelsen at avstemmingsrutinene ikke er implementert som forutsatt.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet uttaler i brev av 14. juli 1998 til Riksrevisjonen bl. a. at Arbeidsdirektoratet følger opp kontorenes avstemmingsarbeid ved kvartalsrapporter. Fylkene melder om stadig forbedrede avstemmingsresultater, og ved rapporten for første kvartal 1998 svarte ca. 90 pst. av arbeidskontorene at de var helt eller delvis avstemt. Direktoratet skal nå se nærmere på saken for å finne ut hvorfor det er så store avvik mellom direktoratets og Riksrevisjonens resultater.

Avstemmingsrapporten som oversendes arbeidsmarkedsetaten skal standardiseres. Departementet vil be Arbeidsdirektoratet, i samarbeid med Rikstrygdeverket, om en nærmere angivelse av når den nye rutinen kan være på plass. Disse tiltakene vil etter departementets vurdering forbedre kvaliteten på avstemmingsarbeidet. Departementet vil be Arbeidsdirektoratet utarbeide en skriftlig redegjørelse innen 1. oktober 1998 over status og mulige tiltak for å bedre avstemmingsarbeidet.

Departementet vil be Arbeidsdirektoratet utarbeide en forpliktende plan i samarbeid med Rikstrygdeverket over tiltak som er nødvendige for å sikre den nødvendige forståelse og kompetanse i avstemmingsarbeidet, herunder gjennomføring av nødvendig opplæring i de to etatene. Ifølge departementet vil direktoratet ved rapporteringen 1. oktober meddele hvor arbeidet står.

2.2.2 Misbrukssaker - innfordring

Når det gjelder innfordring av misbrukte dagpenger, har Kommunal- og arbeidsdepartementet i brev av 7.

august 1997 til Riksrevisjonen opplyst at det var besluttet at alle saker, også utestående fordringer der vedtak var fattet før 1995, skulle overføres Statens innkrevingsentral (SI).

Riksrevisjonens undersøkelse viser ulike praksis ved arbeidskontorene, samt flere avvik i forhold til rutinen på flere områder.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i brev av 14. juli 1998 til Riksrevisjonen bl. a. svart at det i forbindelse med arbeidet med å få oversikt over de gamle kravene ble rettet forespørsel til trygdekontorene for å få opplyst saldo for disse.

Departementet vil i lys av avvikene mellom Riksrevisjonens funn og fylkenes rapportering be Arbeidsdirektoratet følge opp saken snarest med sikte på at alle aktuelle krav skal være oversendt SI innen 1. oktober 1998.

Det opplyses videre at resultater fra etatens egne kvalitetsrevisjoner også har avdekket manglende registrering i enkelte tilfeller. I etterkant har vedkommende arbeidskontor gitt tilbakemelding om at avviket fra rutinen er rettet opp. Arbeidsdirektoratet vil på bakgrunn av Riksrevisjonens funn og etatens egne undersøkelser utarbeide særskilte rutiner for avstemming. Det opplyses videre at manglende etterlevelse av pålagte rutiner vil bli tatt opp med samtlige fylkesarbeidskontorer. Arbeidsdirektoratet vil bli bedt om å foreta en selvstendig undersøkelse av etterlevelsen av nevnte rutiner når første avstemming etter ny rutine er gjennomført etter første kvartal 1999.

Riksrevisjonen har bemerket at manglende kjennskap til og oppfølging av retningslinjene for avstemming kan skape tvil om utbetalte dagpenger er i samsvar med de beløp som er anvist fra arbeidsmarkedsetaten. Det kan også stilles spørsmål ved om alle misbrukssaker blir registrert for innkreving ved SI. Usikkerheten forsterkes blant annet av at rutiner for arbeids- og funksjonsdeling ikke synes å fungere tilfredsstillende.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har opplyst når det gjelder avstemmingsrutiner at Arbeidsdirektoratet nå har utarbeidet en skriftlig redegjørelse over status, årsaker til avvik og mulige tiltak for å bedre avstemmingsarbeidet. Oversikten viser en markant forbedring i avstemmingen fra 2. kvartal 1997 til 2. kvartal 1998.

Den nye felles avstemmingsrutinen som er under utarbeiding i samarbeid mellom Arbeidsdirektoratet og RTV og skal være implementert senest innen utgangen av 1998.

I tillegg vil arbeidsmarkedsetaten i sine kvalitetssikringsrutiner presisere hvilke krav etaten skal stille til avstemmingsrapporten. Dette vil bli gjort ved neste endring i KS-rutinene i april 1999.

Det vil bli foretatt undersøkelse av egne ansattes kjennskap til retningslinjene for avstemming og gjennomført nødvendig opplæring.

Hvis det avdekkes behov for opplæring, vil Arbeidsdirektoratet legge til rette for dette i 1. kvartal/2. kvartal 1999.

Vedrørende oppfølgingen av purrerutinene i samarbeid med RTV sies det at Riksrevisjonenes undersøkelse, samt egne kontroller og rapportering viser at arbeidskontorene ikke er flinke nok til å purre trygdekantorene på avstemmingsrapportene. Direktoratet vil følge opp de arbeidskontor som ikke purrer.

Når det gjelder misbrukssaker – innfordring viser AAD til at som omtalt i Riksrevisjonenes rapport har fylkene fått frist til 1. oktober 1998 med å oversende samtlige gamle saker til Statens innkrevingsentral (SI) og skal i etterkant rapportere til Arbeidsdirektoratet. Fylkene har videre frist til 1. november 1998 med å oversende eventuelle foreldete krav til Arbeidsdirektoratet, for eventuell avskrivning. Arbeidsdirektoratet har igangsatt nødvendig arbeid for å sikre at dette arbeidet går etter planen.

Det vises til at Arbeidsdirektoratet opplyser at rutiner for avstemming vil være ferdigstilt innen 1. januar 1999.

Når det gjelder status for arbeidet med sentralisering av saksbehandlingen av feilutbetalings- og misbrukssaker opplyser departementet blant annet at Arbeidsdirektoratet er i gang med å gjennomgå innhentet materiale om erfaringer med sentralisering av arbeidet med misbrukssaker fra ni fylker der ett eller flere arbeidskontor i hvert fylke har fått ansvaret for dette arbeidet. Dette vil danne grunnlag for utarbeiding av retningslinjer for arbeidet med slike saker der en slik sentralisering har funnet sted.

Riksrevisjonen har merket seg at nye felles avstemmingsrutiner er under utarbeidelse, og at rutinen vil bli implementert straks etter den interne høringen, og senest innen utgangen av 1998. Når det gjelder overføringer av krav vedrørende gamle misbrukssaker, går det fram at samtlige saker skal være oversendt til Statens innkrevingsentral i 4. kvartal 1998, og at Arbeidsdirektoratet er pålagt å sikre at arbeidet går etter planen. Riksrevisjonen konstaterer at arbeidet med sentralisering av saksbehandlingen av feilutbetalings- og misbrukssaker pågår i ni fylker, og at dette vil danne grunnlaget for utarbeidelse av retningslinjer.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

Som ledd i saksbehandlingen tilskrev komiteen Arbeids- og administrasjonsdepartementet for en nærmere redegjørelse for status i departementets arbeid. I sitt brev av 15. februar 1999 har departementet foretatt en oppdatert gjennomgang av status på de punktene Riksrevisjonen har påpekt. Begge brevene ligger som vedlegg til innstillingen.

2.2.3 Komiteens merknader

Komiteen viser til at en felles arbeidsgruppe fra Arbeidsdirektoratet og Rikstrygdeverket arbeider med implementering, forbedring og videreutvikling av avstemmingsrutinene, men at dette ikke var gjennomført i 1997, da Riksrevisjonen foretok sin under-

søkelse. Komiteen vil peke på at blant annet manglende kjennskap og oppfølging av retningslinjene for avstemming, manglende krav til to signaturer, at saksbehandler kontrollerer eget arbeid og at anvisningsbilag ikke blir signert av personer med anvisningsmyndighet er forhold som kan skape tvil om utbetalte dagpenger er i samsvar med de beløpene som er anvist fra arbeidsmarkedsetaten.

Komiteen viser videre til at departementet ville be Arbeidsdirektoratet utarbeide en skriftlig redegjørelse innen 1. oktober 1998 over status og mulige tiltak for å bedre avstemmingsarbeidet. Komiteen har også merket seg at Arbeidsdirektoratet skal utarbeide en forpliktende plan i samarbeid med Rikstrygdeverket over tiltak som er nødvendige for å sikre forståelse og kompetanse i avstemmingsarbeidet. Komiteen antar at disse tiltakene vil være med på å avhjelpe de mangler Riksrevisjonen har funnet. Komiteen viser til Arbeids- og administrasjonsdepartementets brev datert 15. februar 1999, der det opplyses at arbeidet med ny avstemmingsrutine nå er ferdigstilt. Videre vil Arbeidsdirektoratet undersøke behovet for ytterligere opplæring i forbindelse med fylkenes virksomhetsrapport for 1. kvartal 1999.

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen fant ulik praksis ved arbeidskontorene når det gjaldt registrering og oppdatering av feilutbetalings- og misbrukssaker, og at det ble konstatert flere avvik i forhold til rutinen når det gjaldt utregning, registrering, oppdatering, avstemming og kontroll i forhold til registrerte krav. Komiteen ser positivt på de tiltak som er satt i gang for å avhjelpe manglene som Riksrevisjonens undersøkelse belyste.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

2.3 Yrkesrettet attføring

Riksrevisjonen har foretatt en undersøkelse ved ti arbeidskontorer og ti trygdekantorer av stønaden «ytelser til yrkesrettet attføring» med formål å vurdere om stønaden er underlagt tilfredsstillende intern kontroll, og om foreliggende retningslinjer blir fulgt.

Når det gjelder saksbehandlingen, viste undersøkelsen avvik i forhold til gjeldende rutiner og retningslinjer vedrørende vedtak, utbetalinger, anvisninger og avstemminger. Arbeidsdirektoratet har opplyst at manglende etterlevelse av pålagte rutiner vil bli tatt opp med samtlige fylkesarbeidskontorer. Arbeidsdirektoratet skal også gjennomføre fagrevisjoner med tanke på å avdekke avvik fra rutinene og gi utfyllende retningslinjer ved behov.

Når det gjelder feilutbetalings- og misbrukssaker, viste undersøkelsen bl.a. at rutinene vedrørende feilutbetalinger ikke var fullt implementert i Arbeidsmarkedsetaten. Ifølge Rikstrygdeverket, er det pr. mai 1998 utestående ca. 12,2 mill. kroner som følge av feilutbetalte attføringsytelser.

Resultatet av undersøkelsen er forelagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet i brev av 26. juni 1998.

Departementet har i brev av 20. juli 1998 til Riksrevisjonen bl. a. uttalt at Arbeidsdirektoratet vil bli bedt om å rapportere status for oppfølging av de forholdene Riksrevisjonens undersøkelse har avdekket. Videre er det for å bedre kvaliteten og effektiviteten i behandlingen av feilutbetalings- og misbrukssaker åpnet for en samlokalisering av saksbehandlingen i fylkene. Det vil bli vurdert om det er behov for retningslinjer om oppgave- og arbeidsfordeling.

Departementet har i svaret sagt seg enig med Riksrevisjonen i at det utestående beløpet representerer et problem, og at det må vises særskilt oppmerksomhet når det gjelder oppfølging av feilutbetalings- og misbrukssaker. Departementet vil be om at direktoratet innen 1. februar 1999 kommer med en foreløpig vurdering og framdriftsplan for å overføre innkrevingssansvaret til Statens innkrevingssentral.

Departementet vil følge opp sitt særlige kontrollansvar overfor underliggende virksomheter.

Riksrevisjonen ser det som viktig at gitte retningslinjer for saksbehandlingen følges opp. I feilutbetalings-/misbrukssaker må oppfølging av utestående krav vises spesiell oppmerksomhet.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har svart:

«Resultatene fra gjennomgangen med fylkesarbeidskontorene vedrørende manglende etterlevelse av pålagte rutiner

I vårt brev av 20. juli 1998 til Riksrevisjonen skrev vi at Arbeidsdirektoratet vil ta opp manglende etterlevelse av pålagte rutiner med samtlige fylkesarbeidskontor innen 1. september 1998. Arbeidsdirektoratet har i brev av 27. august 1998 tatt opp saken med alle fylkesarbeidskontorene og bedt om at fylkesarbeidskontorene pålegger distriktsarbeidssjefene å innskjerpe rutinene på de punkter hvor det er funnet avvik fra gjeldende rutiner og regelverk. ....Eventuelle resultater av dette arbeidet vil imidlertid først vise seg ved de forestående fagrevisjonene som skal gjennomføres i løpet av høsten 1998.

Status for arbeidet med sentralisering av saksbehandlingen av feilutbetalings- og misbrukssaker

Som nevnt under dette punktet i tilknytning til dagpenger er Arbeidsdirektoratet i gang med å gjennomgå innhentet materiale om erfaringer med sentralisering fra ni fylker som allerede har sentralisert arbeidet med misbrukssaker, og vil på grunnlag av dette arbeidet utarbeide retningslinjer for arbeidet med slike saker. Som omtalt i vårt brev av 20. juli 1998, vil Riksrevisjonen bli nærmere orientert om denne saken på bakgrunn av Arbeidsdirektoratets rapportering til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.»

Riksrevisjonen forventer at innskjerping av rutinene på de punktene hvor det er funnet avvik fra gjeldende regelverk, blir fulgt opp med kontroller fra Arbeidsdirektoratets side. Riksrevisjonen har også merket seg at departementet vil komme tilbake med en nærmere orientering om arbeidet med sentralisering av saksbehandlingen i misbrukssaker.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

2.3.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen har funnet avvik i forhold til gjeldende rutiner og retningslinjer vedrørende vedtak, utbetalinger, anvisninger og avstemminger når det gjaldt saksbehandlingen. Videre var ikke rutinene vedrørende feilutbetalinger fullstendig iverksatt i hele arbeidsmarkedsetaten. Komiteen mener det er uheldig at utestående krav som følge av feilutbetalinger utgjør ca. 12,2 mill. kroner, og at dette må vises særskilt oppmerksomhet. Komiteen viser til at departementet og Arbeidsdirektoratet vil følge opp saken, og slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon.»

2.4 Arbeids- og administrasjonsdepartementets regnskap for 1997

Fra 1. oktober 1996 tok Administrasjonsdepartementet i bruk et nytt edb-basert økonomisystem og ble egen regnskapsfører. I antegnelsen til statsregnskapet for 1996 har Riksrevisjonen påpekt mangler ved innføring av nytt økonomisystem i departementet og bemerket at det var problemer med å verifisere regnskapet for de tre siste månedene i 1996, jf. Dokument nr. 1 (1997-98) og Innst. S. nr. 89 (1997-98). Riksrevisjonen så det som kritikkverdig at økonomisystemet ble tatt i bruk før det var tilstrekkelig utprøvd og tilpasset for føring av statlig regnskap.

Departementet uttalte i svaret at manglene som ble påpekt i regnskapet for 1996, ikke skulle være til stede i regnskapet for 1997.

Departementet opplyste i brev av 6. mars 1998 til Riksrevisjonen bl.a. at regnskapet for 1997 ikke fungerte tilfredsstillende før etter en oppgradering av økonomisystemet medio august 1997 og tilpasningen av kontantregnskapet pr. oktober 1997. Departementets egne avstemminger viste at kasserapport av 22. januar 1998, som var innsendt til Finansdepartementet for føring i statsregnskapet, ikke var korrekt. Arbeids- og administrasjonsdepartementet foretok korrigeringer av regnskapet og framla en korrigert kasserapport av 4. mars 1998 for Riksrevisjonen.

Riksrevisjonen har forsøkt å avstemme korrigert kasserapport og saldobalanse mot spesifisert hovedbok etter kontantprinsippet for 1997. Avstemmingen viste betydelige differanser mellom nevnte rapporter.

Riksrevisjonen har i brev av 14. mai 1998 til Arbeids- og administrasjonsdepartementet blant annet påpekt at hovedbok etter kontantprinsippet ikke er fullstendig i forhold til innsendt kasserapport, og at det er avvik mellom regnskapsrapportene. Riksrevisjonen uttalte videre at det ikke var mulig å gjennomføre en slik revisjon at departementets regnskap for 1997 kunne verifiseres.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i brev av 5. juni 1998 til Riksrevisjonen opplyst at innføringen av nytt regnskapssystem medførte problemer med avslutningen av regnskapsåret 1996, og at problemene fortsatte inn i driftsåret 1997. Departementet opplyser at regnskapssystemet i hovedsak fungerte

tilfredsstillende pr. oktober 1997, og at det umiddelbart ble satt i verk tiltak for å foreta nødvendig kvalitetssikring av regnskapsdata. Ifølge departementet viste arbeidet seg meget omfattende og pågikk kontinuerlig i perioden november 1997 til mars 1998.

For øvrig opplyser departementet at arbeidet med detaljvstemmingen av regnskapet ikke var avsluttet da fristen for innmeldelse av kasserapport til Finansdepartementet utløp. I forståelse med Finansdepartementet ble det avtalt at eventuelle senere korrigeringer måtte gjøres i forbindelse med forklaringene til statsregnskapet.

Riksrevisjonen har blant annet bemerket at departementet ikke har innarbeidet tilfredsstillende rutiner for avstemming av regnskapet i 1997. Riksrevisjonen konstaterer at departementet ikke har framlagt fullstendig og formelt riktig dokumentasjon av regnskapet for 1997.

Riksrevisjonen viser til at det er bokført utgifter i departementets regnskap som ikke er innrapportert til statsregnskapet for 1997.

Videre finner Riksrevisjonen grunn til å stille spørsmål ved om departementet i tilstrekkelig grad har vektlagt behovet for kompetanse ved overgangen til å bli egen regnskapsfører og ved innføringen av nytt edb-basert økonomisystem.

Riksrevisjonen konstaterer at det på grunnlag av avdekkede svakheter og mangler ikke er mulig å gjennomføre en slik revisjon at departementets regnskap for 1997 kan bekrefte.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har blant annet svart:

«Departementet beklager sterkt at Riksrevisjonen hadde vanskeligheter med å få gjennomført en revisjon av departementets regnskap for 1997, ...

Som tidligere anført overfor Riksrevisjonen iverksatte departementet ekstraordinær innsats i regnskaparbeidet fra 4. kvartal 1997. Arbeidet har bl a ført til at departementet i 1998 har fått gjennomført nødvendig systemkorleksjon slik at bl a saldolister, kassarapport og hovedbøker etter regnskaps- og kontantprinsippet er fullstendige.... Departementet har videre i samarbeid med leverandøren forbedret regnskapsførselen gjennom utbedring av gjenstående feil i regnskapssystemet. .... Gjennom innleid regnskapskompetanse foretas kvalitetssikring av det løpende avstemmingsarbeide, forbedring av regnskapsrutiner og kompetanseoverføring til egne regnskapsmedarbeidere. I tillegg arbeides det nå parallelt med å tilpasse rutinene til økonomireglementet.»

Riksrevisjonen finner det kritikkverdige at omfanget av avdekkede svakheter og mangler i Arbeids- og administrasjonsdepartementets regnskap har medført at Riksrevisjonen ikke kan bekrefte regnskapet for 1997.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet beklager sterkt at Riksrevisjonen har hatt vanskeligheter med å få gjennomført revisjon av departementets regnskap for 1997. Riksrevisjonen har videre merket seg at det også i 1998 har vært behov for at leverandøren

foretar systemkorleksjoner for å tilpasse systemet til statlig regnskapsføring, nesten to år etter at departementet gikk til anskaffelse av nytt økonomisystem.

Riksrevisjonen forutsetter at departementets regnskap for 1998 innrettes slik at det sikrer riktig regnskapsavlegg, og at det kan revideres.

Riksrevisjonen foreslår: «Kan passere».

2.4.1 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen ikke kan bekrefte Arbeids- og administrasjonsdepartementets regnskap for 1997 på grunn av omfattende svakheter og mangler ved regnskapet. Komiteen vil understreke at når det innføres nye systemer, må disse være tilstrekkelig utprøvd og tilpasset departementets behov før det tas i bruk. Komiteen har merket seg departementets sterke beklagelse overfor Riksrevisjonen, og forutsetter at de nødvendige tiltak blir satt i verk slik at det ikke blir tilsvarende problemer for regnskapet for 1998.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Kan passere».

2.5 Statens Pensjonskasse - feil og mangler ved regnskapet for 1997

I forbindelse med revisjon av regnskapet til Statens Pensjonskasse (SPK) for 1997 ble det avdekket en rekke feil og mangler ved regnskapsavleggelsen. Revisjonsrapporten ble forelagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet i brev av 3. juli 1998.

Det er avdekket feil og mangler vedrørende bankkonti, interimskonti, avstemming mellom lånesystemet og økonomisystemet, kasserapport, avstemming av intern- og eksterntregnskap, innberetning til likningsmyndighetene, likviditetsstyring.

Departementet legger i svar av 31. juli 1998 til grunn at manglende og mangelfulle avstemminger i SPK utgjør den største svakheten ved regnskapet. Et forhold som nevnes er at SPK innførte et nytt økonomisystem fra 1. januar 1997, og at økonomimodellen samtidig ble lagt om med innføring av et forretningsregnskap i tillegg til kontantregnskapet.

Vedrørende innføringen av nye systemer uttaler departementet blant annet:

«Til tross for omfattende tester som ble gjennomført, fikk SPK likevel problemer med innføringen av systemene. Særlig har det vært problemer med overføring av regnskapsdata fra lånesystemet til regnskapssystemet. Disse problemene vedvarte gjennom hele 1997. .... Den mangelfulle avstemmingen av lånetransaksjonene forplantet seg i løpet av 1997 og akkumulerte seg til resten av regnskapet. Dette er etter AADs vurdering den viktigste enkeltårsaken til at situasjonen ble slik Riksrevisjonen har beskrevet i sin revisjonsgjennomgang.»

I svaret nevnes også som en årsak til problemene at SPK har hatt en høy turnover og rekrutteringsvansker blant de ansatte i Lønns- og regnskapsseksjonen.

Departementet uttaler for øvrig:

«AAD ser alvorlig på de forhold som Riksrevisjonen har avdekket i regnskapene for SPK [...]. SPK har satt i verk en rekke tiltak for at regnskapene for 1997 skal bli brakt i orden og at regnskapene for 1998 skal kunne avlegges i tråd med gjeldende regelverk og god regnskapskikk. SPK er innstilt på å bruke nødvendige ressurser for å få brakt regnskapene i orden.»

Videre uttaler departementet:

«AAD beklager at avleggelsen av regnskapene for 1997 for SPK [...] ikke har vært tilfredsstillende. AAD mener imidlertid at de økonomimodellene og systemene som SPK har innført, og de ovenfor beskrevne tiltakene som SPK har iverksatt, vil gi et godt grunnlag for SPK til å gjennomføre en sikker, effektiv og god økonomistyring i årene som kommer».

Riksrevisjonen har bemerket at det ikke har vært tilfredsstillende kontroll med regnskapsfunksjonen i SPK i 1997. Dette har resultert i vesentlige mangler ved regnskapsavleggelsen. Riksrevisjonen kan ikke godkjenne regnskapet for 1997.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har blant annet svart:

«Så langt AAD kan se, inneholder ikke antegnelse fra Riksrevisjonen noen nye opplysninger ut over de opplysningene som kom fram i Riksrevisjonens brev av 3 juli d.å. vedrørende regnskapet til Statens Pensjonskasse (SPK) for 1997. AAD har derfor ingen kommentarer til disse ut over de som vi redegjorde for i vårt brev til Riksrevisjonen av 31 juli d.å.

I AADs brev til Riksrevisjonen av 31 juli d.å. ble det redegjort for en rekke tiltak som SPK ville sette i verk for å komme a jour. Arbeidet med avstemming av bankkontiene er nå kommet langt. ....Totalt gjenstår det dermed å avstemme i underkant av ca 12 millioner kroner av en netto differanse på ca 90 millioner kroner. AAD regner med at de resterende bankkonti skal være avstemt i henhold til fremdriftsplanen (uke 42 d.å.).

- »

Riksrevisjonen kan ikke godkjenne Statens Pensjonskasses regnskap for 1997. Det forutsettes at det settes i verk nødvendige tiltak slik at påpekte feil og mangler blir rettet, og at det etableres rutiner som sikrer at regnskapet for 1998 kan avlegges på en korrekt måte.

Riksrevisjonen foreslår: «Kan passere».

2.5.1 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen ikke kan godkjenne Statens Pensjonskasses (SPK) regnskap for 1997 på grunn av manglende kontroll med regnskapsfunksjonen ved SPK. Komiteen har merket seg at Arbeids- og administrasjonsdepartementet ser alvorlig på det forhold som Riksrevisjonen har avdekket, og at det er satt i verk en rekke tiltak for å bringe regnskapene i orden. Komiteen forutsetter at feil og mangler blir rettet, og at regnskapet for 1998 kan avlegges på en korrekt måte.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Kan passere».

2.6 Pensjonsordningen for Apoteketaten - feil og mangler ved regnskapet for 1997.

Pensjonsordningen for Apoteketaten (POA) er regulert ved egen lov. Pensjonsordningen er ikke statlig, men mottar noe tilskudd over statsbudsjettet. Statens Pensjonskasse forestår administrasjonen, og Arbeids- og administrasjonsdepartementet er gitt fullmakt til å gi de nødvendige reglene.

I forbindelse med revisjonen av regnskapet for pensjonsordningen for 1997 ble det avdekket en rekke feil og mangler ved regnskapsavleggelsen. Riksrevisjonen tok i brev til AAD av 3. juli 1998 opp forhold som gjaldt bankkonti, interimskonti, bolig- og forretningslån, opptjente ikke forfalte renter, regnskapsmessige korrigeringer.

I sitt svarbrev av 31. juli 1998 har Arbeids- og administrasjonsdepartementet presisert at departementet ser alvorlig på saken. Det framheves at SPK har satt i verk en rekke tiltak for at regnskapet for 1997 skal bli brakt i orden. Styret i POA har engasjert et eksternt revisjonsfirma for å gjennomgå rutiner m.v. i tilknytning til fondsforvaltning og regnskapsføring i POA.

Det er Riksrevisjonens vurdering at påviste feil og mangler er av vesentlig betydning for pensjonsordningens regnskap. På denne bakgrunn knytter det seg betydelig usikkerhet til om regnskapet gir et riktig uttrykk for pensjonsordningens økonomiske stilling.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet uttaler blant annet:

«Så langt AAD kan se, inneholder ikke antegnelse fra Riksrevisjonen nye opplysninger ut over de opplysningene som kom fram i Riksrevisjonens brev av 3 juli d.å. vedrørende regnskapet til Pensjonsordningen for apoteketaten (POA) for 1997. AAD har derfor ingen kommentarer til disse ut over de som vi redegjorde for i vårt brev til Riksrevisjonen av 31 juli d.å.

AAD kan videre opplyse at styret i POA på sitt møte 10 september d.å. vedtok å engasjere et revisjonsfirma for å styrke sin kontroll med økonomiforvaltningen i pensjonsordningen. Riksrevisjonen vil fortsatt forestå den offisielle revisjonen i henhold til instruksen, mens det eksterne revisjonsfirmaet vil ha en konsultativ rolle for styret. Etter hva AAD har forstått, er Riksrevisjonen orientert om denne saken.»

Riksrevisjonen har oversendt saken til orientering.

2.6.1 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen har funnet feil og mangler av vesentlig betydning for pensjonsordningens regnskap, og at det knytter seg betydelig usikkerhet til om regnskapet gir et riktig uttrykk for pensjonsordningens økonomiske stilling. Komiteen har merket seg at Arbeid og administrasjonsdepartementet ser alvorlig på saken, og at det er satt i verk en rekke tiltak for å bringe regnskapet for 1997 i orden. Blant annet har Pensjonsordningen for Apoteketaten vedtatt å engasjere et revisjonsfirma for å styrke sin

kontroll med økonomiforvaltningen i pensjonsordningen.

Komiteen viser for øvrig til at ordningen med årlige statlige tilskudd til Pensjonsordningen for Apoteketaten nå er opphørt idet Stortinget 15. desember 1998 gjorde vedtak i samsvar med Innst. S. nr. 59 (1998-99).

3. FINANS- OG TOLLDEPARTEMENTET

3.1 Innføring av nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene

Finansdepartementet opprettet i november 1995 skattefogdkontorenes økonomitjenesteprosjekt bl a for å tilpasse økonomisystemene ved skattefogdkontorene til kravene i det nye økonomireglementet for staten. I prosjektplanen av 12. januar 1996 la departementet opp til nye systemer, rutiner og tjenester ved skattefogdkontorene. Ifølge planen skulle prosjektet være avsluttet og nye tjenestetilbud etablert for statlige virksomheter innen 1. januar 1998.

For å gjennomføre dette anskaffet Finansdepartementet i juni 1997 økonomisystemet Agresso til bruk ved skattefogdkontorene. Kravene til funksjonalitet i økonomisystemet var ikke tilfredsstillende på anskaffelsestidspunktet og leveransen er fortsatt ikke akseptert grunnet feil og mangler i systemet.

Av St. prp. nr. 65 (1997-98) framgår det at nytt økonomisystem og oppkobling til skattefogdkontorenes regnskapssentraler for alle virksomheter som benytter skattefogdene som regnskapsførere, skal være gjennomført innen utgangen av 1999. Ifølge proposisjonen er prosjektets framdrift fortsatt beheftet med usikkerhet.

Riksrevisjonens årsavslutningskontroll av regnskapet for 1997 har påvist en rekke mangler og svakheter som i hovedsak er en følge av innføringen av nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene.

I tillegg ble det påvist mangler blant annet vedrørende obligatoriske regnskapsrapporter, bruk av kundereskontro i regnskapsføringen og retningslinjer for overføring av kasseforsterkninger fra Finansdepartementet til skattefogdkontorene, samt forsinket overføring av inngående balanse til regnskapsåret 1998 ved de fleste skattefogdkontorene.

I brev av 5. mai 1998 tok Riksrevisjonen opp forholdene med Skattedirektoratet og understreket viktigheten av tilstrekkelig testing av årsavslutningsrutinene ved innføring av det nye økonomisystemet. Direktoratet opplyser i brev av 26. mai 1998 til Riksrevisjonen at innføringen av nytt regnskapssystem ved skattefogdkontorene har skapt enkelte driftsproblemer. I hovedsak er dette problemer med kontantregnskapet og overføring av inngående balanse til 1998.

Riksrevisjonen ba i brev av 25. juni 1998 Finansdepartementet om uttalelse blant annet til forholdene som har oppstått ved overgangen til nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene.

I brev av 16. juli 1998 til Riksrevisjonen opplyser departementet at uoverensstemmelsene mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet i første rekke skyldes at skattefogdkontorenes regnskaper i forbindelse med omstillingen ble delt i to adskilte regnskaper, som fra høsten 1997 ble rapportert til statsregnskapet under to forskjellige regnskapsførernummer. Direktoratet har opplyst til departementet at avvikene vil kunne forklares, og at rapport om dette vil foreligge over sommeren 1998. Departementet forutsetter at arbeidet med avstemming av mellomregnskapskontiene, oppklaring av differanser og nødvendige omposteringer avsluttes som planlagt i forbindelse med innsending av kasserapporter pr. 30. juni 1998. Når det gjelder grunnlaget for departementets posteringer på skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti i St.meld. nr. 3 (1997-98) vises det til kontogruppe 71 og 73.

Til problemet med forsinket innsending av kasserapporter opplyser departementet at alle regnskapsførere i 1998 følger de samme rutinene som tidligere år med innrapportering til det sentrale statsregnskapet, siden nytt system for føring av det sentrale statsregnskapet ikke er satt i produksjon. Det uttales videre at konsekvensen av forsinket ferdigstilling av foreløpig bevilgningsregnskap må kunne sies å ha hatt begrenset betydning selv om det er uheldig at denne forsinkelsen har oppstått.

I departementets brev av 16. juli 1998 til Riksrevisjonen blir det blant annet konstatert at det i forbindelse med årsavslutningen for 1997 synes å ha vært mangelfulle kontrollrutiner ved skattefogdkontorene. Departementet forventer en forbedring på området og viser til utarbeidede instruksjoner for å oppnå dette.

Riksrevisjonen har merket seg at Finansdepartementets posteringer på skattefogdenes mellomregnskapskonti i statsregnskapet for 1997 til dels har vært basert på tallmateriale fra Norges Bank som ikke har vært avstemt mot skattefogdkontorenes innrapportering. Riksrevisjonen vil peke på at skattefogdenes avstemminger ikke har vært i samsvar med bestemmelsene i funksjonelle krav til økonomiforvaltningen i staten.

Riksrevisjonen har merket seg at det ved gjennomføring av årsavslutning ved skattefogdkontorene har vært mangelfulle kontrollrutiner. Riksrevisjonen har videre merket seg at de manglene som ble påpekt overfor leverandøren i forbindelse med testingen og utprøvingen av økonomisystemet i 1997, ikke ble rettet opp innen årsavslutningen for 1997.

Med bakgrunn i avdekkede forhold og problemer stiller Riksrevisjonen spørsmål ved om innføring av nytt økonomisystem og oppkobling til skattefogdkontorenes regnskapssentraler for alle virksomheter som benytter skattefogdene som regnskapsførere, vil være gjennomført innen utgangen av 1999, jf. St. prp. nr. 65 (1997-98).

Finansdepartementet har i sitt svar tatt opp to forhold og uttalt blant annet:

«1. Problemer knyttet til innføringen av nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene og hos skattefogdkontorenes kunder.

Finansdepartementet vil vise til omtalen av skatteetatens økonomitjenesteprosjekt i St prp nr 65(1997-98). Finansdepartementet deler Riksrevisjonens bekymring for de problemer som har oppstått ved innføringen av nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene,... Finansdepartementet har bedt Skattedirektoratet gi dette problemet prioritet....»

Finansdepartementet vil understreke at prosjektet er beheftet med betydelig usikkerhet, og viser til forutsetningene som Skattedirektoratet som særlig viktige for en vellykket gjennomføring, jf. St. prp. nr. 65 (1997-98), side 74.

Departementet har videre uttalt:

«2. Ringvirkninger i form av negative konsekvenser for den løpende økonomiforvaltning ved skattefogdkontorene av arbeidet med innføring av nytt økonomisystem

... Finansdepartementet kan opplyse at Skattedirektoratet har iverksatt tiltak for å rette på de mangler som Riksrevisjonen har påpekt, blant annet knyttet til arbeidet med avstemming av kontantregnskapet. Videre skal uoverensstemmelser mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet forklares i en særskilt rapport. Denne rapporten forventes oversendt Finansdepartementet innen utgangen av september 1998.»

Riksrevisjonen har merket seg at Finansdepartementet deler Riksrevisjonens bekymring for de problemene som har oppstått ved innføringen av nytt økonomisystem ved skattefogdkontorene. Funksjonaliteten og kvaliteten i systemløsningen fra ekstern leverandør tilfredsstillende i september 1998 fortsatt ikke de kravene Finansdepartementet stilte til valg av system i juni 1997.

Ifølge brev av 16. juli 1998 fra Finansdepartementet til Riksrevisjonen forutsatte departementet at avstemming av mellomregnskapskontiene, oppklaring av differanser og nødvendige omposteringer ble avsluttet som planlagt i forbindelse med innsending av kasserapporter pr 30. juni 1998. I svaret til antegnelsen skriver Finansdepartementet at en særskilt rapport fra arbeidet med uoverensstemmelser forventes oversendt departementet fra Skattedirektoratet innen utgangen av september 1998.

Riksrevisjonen har merket seg at oppklaringen av differansene har trukket ut i tid. Riksrevisjonen har mottatt brev av 16. oktober 1998 fra Finansdepartementet vedlagt rapport fra Skattedirektoratet av 18. september 1998 om nevnte uoverensstemmelser. Riksrevisjonen vil vurdere det mottatte materialet.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon»

Som ledd i saksbehandlingen har komiteen tilskrevet Riksrevisjonen vedrørende Finansdepartementets oversendelse til Riksrevisjonen av rapport av 16. oktober 1998 om uoverensstemmelser mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet. Riksrevisjonens redegjør nærmere i

sitt svarbrev av 12. februar 1999. Begge brevene ligger som vedlegg til innstillingen.

3.1.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Finansdepartementets posteringer på skattefogdenes mellomregnskapskonti i statsregnskapet for 1997 delvis har vært basert på tallmateriale fra Norges Bank som ikke har vært avstemt mot skattefogdkontorenes innrapportering. Komiteen er enig med Riksrevisjonens påpekning av at skattefogdenes avstemminger ikke har vært i samsvar med bestemmelsene om funksjonelle krav til økonomiforvaltningen i staten som understreker at en virksomhet skal ha utført avstemming før rapportering til Finansdepartementet. Videre har komiteen merket seg at Riksrevisjonen påpeker mangelfulle kontrollrutiner ved gjennomføring av årsavslutningene ved skattefogdkontorene.

Komiteen er enig med Riksrevisjonen og Finansdepartementet i at de problemer som har oppstått ved skattefogdkontorene i forbindelse med innføring av nytt økonomisystem er bekymringsfulle. Komiteen forutsetter at de målsettinger som er fastsatt av Stortinget gjennom St.prp. nr. 65 (1997-98) og Innst. S. nr. 252 (1997-98), om skatteetatens økonomitjenesteprosjekt følges opp av departementet i samarbeid med etaten, slik at de omtalte problemer unngås i fremtiden. Komiteen viser til brev av 12. februar 1999 fra Riksrevisjonen til komiteen hvor det fremgår at differansen mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet pr. 31. desember 1997 nå i hovedsak er rettet opp i Finansdepartementet og ved de kontrollerte skattefogdkontorene. Komiteen er videre tilfreds med at skattefogdkontorene nå arbeider med å avklare gjenværende differanser, og at uavklarte differanser vil bli fulgt opp i forbindelse med årsavslutningsrevisjonen for 1998.

Komiteen slutter seg for øvrig til Riksrevisjonens merknader og desisjon: "Til observasjon."

3.2 Konsernkontoordningen - innbetaling av merverdiavgift – avstemming

Innbetalinger av merverdi- og investeringsavgift, OCR-innbetalinger (optisk lesbare innbetalinger), har vært omfattet av statens konsernkontoordning fra november 1993.

Det har i flere år vært problemer med avstemmingen av OCR-innbetalingene. I brev av 5. februar 1998 fra Skattedirektoratet til Riksrevisjonen ble endelig avstemming for 1996 framlagt. Ifølge brev fra Finansdepartementet skyldes dette i hovedsak feilaktig periodisering ved overgang til nytt år og feilføring mellom ulike konti. Departementet opplyste at direktoratet vil ta opp forholdene med skattefogdkontorene.

Ved kontroll av Skattedirektoratets avstemming pr. 31. desember 1997 av de finansielle overføringene, kunne sentrale deler av dokumentasjonen ikke fram-

skaffes. I tillegg viste de systemproduserte avstemmingslistene for innbetalingene til dels store differanser i forhold til den finansielle avstemmingen.

Skattedirektoratet har i brev av 25. juni 1998 til Riksrevisjonen forklart og delvis dokumentert forholdet. Direktoratet vil gjennomgå dagens organisering av avstemmingsarbeidet med sikte på å få en mer betryggende oppfølging av uidentifiserte innbetalinger. Direktoratet opplyser for øvrig at det med virkning fra 1. juli 1998 gjelder nye rutiner for bokføring og avstemming av sentralt innbetalt merverdiavgift.

Riksrevisjonen tok forholdet opp med Finansdepartementet i brev av 3. juli 1998. I brev av 24. juli 1998 til Riksrevisjonen opplyser departementet at det i innkrevingsinstruks til Skattedirektøren, fastsatt den 10. juni 1998, bl.a. er lagt vekt på å rette søkelyset mot avstemmingsrutiner.

I svaret fra departementet blir det også vist til brev av 3. september 1997 til Riksrevisjonen om løpende avstemming av de finansielle overføringene til den sentrale OCR-kontoen for merverdiavgift. Videre konstaterer departementet at avstemmingsarbeidet har vært mangelfullt også i 1997, men er av den oppfatning at de tiltakene som direktoratet har iverksatt, er tilfredsstillende.

Departementet uttaler videre at forhold vedrørende skattefogdkontorenes regnskapsføring av OCR-innbetalingene er tatt opp med direktoratet, bl.a. i brev av 29. august 1997. Departementet opplyser at direktoratet har nedsatt en arbeidsgruppe som har utarbeidet hovedlinjer for bokføring, avstemming og rapportering av sentralt innbetalt merverdiavgift. Det opplyses dessuten at direktoratet er i ferd med å utvikle nye rutiner for stedlig ettersyn hos skattefogdkontorene. Departementet har bedt direktoratet om å presisere viktigheten av at bokføring og avstemming av merverdiavgift håndteres på korrekt måte overfor samtlige skattefogdkontorer. Departementet legger til grunn at de tiltakene som er iverksatt, vil medføre at det innen 1. januar 1999 vil foreligge gjennomarbeidede bokførings- og avstemmingsrutiner, og at betryggende oppfølging av at rutinene blir fulgt opp i det løpende arbeidet.

Riksrevisjonen viser til Finansdepartementets uttalelse om at løpende avstemming og regnskapsføring for 1997 ikke har vært tilfredsstillende. Riksrevisjonen konstaterer at OCR-innbetalingene for 1997 ikke er endelig avstemt, og at det fortsatt arbeides med å oppklare differansen. Riksrevisjonen har merket seg at det med virkning fra 1. juli 1998 er innført nye rutiner for bokføring og avstemming av sentralt innbetalt merverdiavgift, samt at Skattedirektoratet vil gjennomgå rutinene for å sikre mer betryggende oppfølging av uidentifiserte innbetalinger.

Riksrevisjonen vil bemerke at mangelfull løpende avstemming vil kunne få konsekvenser både for regnskap og innfordring. Feilaktig oppdatering av reskontroen vil kunne påvirke skattefogdkontorenes saksbe-

handling i innfordringsarbeidet direkte. Det kan også medføre feilaktig utbetaling til de avgiftspliktige.

Riksrevisjonen regner med at Finansdepartementet følger opp gjennomføringen av de bebudede tiltakene for å sikre korrekt regnskapsføring og avstemming av sentralt innbetalt merverdiavgift.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

3.2.1 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at det i flere år har vært problemer med avstemmingen av OCR-innbetalingen (optisk lesbare innbetalinger) av merverdi- og investeringsavgift som har vært statens konsernkontoordning fra november 1993.

Komiteen ser alvorlig på at mangelfull avstemming vil kunne få konsekvenser både for regnskap og innfordring.

Komiteen merker seg at det med virkning fra 1. juli 1998 er innført nye rutiner for bokføring og avstemming av sentralt innbetalt merverdiavgift, samt at Skattedirektoratet vil gjennomgå rutinene for å sikre mer betryggende oppfølging av uidentifiserte innbetalinger.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon «Til observasjon».

3.3 Skatte- og avgiftsmessig behandling av bokettersynsrapporter

Det er betydelige rapportrestanser i den skatte- og avgiftsmessige behandlingen av rapporter fra skattemyndighetenes bokettersyn hos næringsdrivende m.v. Forholdet ble tatt opp i antegnelse til statsregnskapet for 1986 og 1991, jf. Dokument nr. 1 (1987-88) og (1992-93), og senest lagt fram for Stortinget i Dokument nr. 3:1 (1997-98). Av Dokument nr. 3:1 (1997-98) framgår det bl.a. at Finansdepartementet i brev av 15. august 1997 til Riksrevisjonen har opplyst at arbeidet med å redusere saksbehandlingstiden har høy prioritet, og at skatteetaten arbeider med flere tiltak.

Riksrevisjonen tok forholdet opp med Finansdepartementet som i brev av 28. juli 1998 opplyser at skatteetaten de senere årene har gitt høy prioritet til arbeidet med å redusere saksbehandlingstiden og å bygge ned eldre restanser. Departementet gir videre uttrykk for at det har vært en kontinuerlig bedring i restansesituasjonen de siste årene. Saksbehandlingstiden har gått ned, og restansene har blitt færre. Skattedirektoratet vil særskilt følge opp ubehandlede rapporter som er eldre enn tre år. Departementet vil i tildelingsbrevet for 1999 gi uttrykk for at det fortsatt forventes forbedringer på dette området, og bl.a. be om at skatteetaten fortsatt må rette særlig oppmerksomhet mot saksbehandlingstiden for bokettersynsrapporter og mot effektivitet og kvalitet i kontrollarbeidet.

Det framgår for øvrig av departementets brev at direktoratet har sagt seg enig i at det er behov for en restanseoversikt også over skatteoppkrevernes arbeidsgiverkontroller. Det vil derfor bli utarbeidet et system for slik rapportering.

Riksrevisjonen viser til det uheldige i at staten ikke får fastsatt og innfordret mulige tilgodehavender i skatter og avgifter, og at de næringsdrivende ikke får avgjort mulige krav fra staten innen rimelig tid etter gjennomført bokettersyn.

Riksrevisjonen anfører at det bør etableres et system som registrerer rene henleggelses etter bokettersyn.

Riksrevisjonen har merket seg at det har vært en bedring i rapportrestansesituasjonen, og at arbeidet med å redusere rapportrestansene har høy prioritet.

Finansdepartementet har svart:

«Finansdepartementet viser til sitt brev av 28. juli 1998 til Riksrevisjonen om saken. Finansdepartementet er enig i at det er uheldig at staten ikke får fastsatt og innfordret mulige tilgodehavender i skatter og avgifter, og at de næringsdrivende ikke får avgjort mulige krav innen rimelig tid etter gjennomført bokettersyn. Det har vært en bedring i rapportrestansene, og dette arbeidet har høy prioritet i skatteetaten. Både Skattedirektoratet og Finansdepartementet følger utviklingen nøye.

Riksrevisjonen påpeker videre at det bør etableres et system som registrerer rene henleggelses av bokettersynsrapporter. Riksrevisjonen stiller samtidig spørsmål ved vår opplysning i brev av 28. juli 1998 om at det er få egentlige henleggelses av bokettersynsrapporter. I brev av 10. september 1998 uttaler Skattedirektoratet at det etter direktoratets oppfatning fattes vedtak i de sakene hvor det foreligger en bokettersynsrapport, og at det bare er unntaksvis at slike saker blir registrert som henlagt. Det opplyses i den forbindelse at det er gjennomført en stikkprøve ved et fylkesskattekontor som hadde 57 henleggelses i 1997.....Denne stikkprøven gir .. ikke holdepunkt for den tvil Riksrevisjonen har reist.

Skattedirektoratet opplyser at en vil vurdere om det kan gjøres endringer i nåværende MVA2-løsning slik at det er mulig å skille mellom henleggelses av rapporter og henleggelses/annullering av bokettersynsoppdrag. I alle tilfeller vil statistikken bli forbedret i den nye MVA3-løsningen. Finansdepartementet er enig i at det er ønskelig å bedre statistikk-grunnlaget og å klargjøre begrepsbruken ved henleggelses av bokettersynsrapporter kontra annulleringer av bokettersynsoppdrag.»

Riksrevisjonen har merket seg at Finansdepartementet er enig i at det er uheldig at staten ikke får fastsatt og innfordret mulige tilgodehavender i skatter og avgifter, og at næringsdrivende ikke får avgjort mulige krav innen rimelig tid etter gjennomført bokettersyn. Riksrevisjonen vil peke på at bokettersynsrapporter eldre enn tre år ifølge skatteetatens statistikk innebærer forslag om endret skattegrunnlag på nær 1,5 mrd. kroner.

Riksrevisjonen har videre merket seg at også departementet ser det som ønskelig å bedre statistikkgrunnlaget og klargjøre begrepsbruken med henleggelses av bokettersynsrapporter kontra annulleringer av bokettersynsoppdrag. Riksrevisjonen forutsetter at det blir etablert et system som klart registrerer rene henleggelses av bokettersynsrapporter, samt et system for rapportering av rapportrestanser m.h.t. skatteoppkrevernes arbeidsgiverkontroller.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

3.3.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at det fremgår av Riksrevisjonens gjennomgang at det er betydelige rapportrestanser i den skatte- og avgiftsmessige behandlingen av rapporter fra skattemyndighetenes bokettersyn hos næringsdrivende m.v. Komiteen viser til Stortingets tidligere gjennomgang av dette forholdet helt tilbake til 1986 og frem til 1998.

Komiteen er enig med Riksrevisjonen i at det er uheldig at staten ikke får fastsatt og innfordret mulige tilgodehavende i skatter og avgifter, og at næringsdrivende ikke får avgjort mulige krav fra staten innen rimelig tid etter gjennomført bokettersyn. Komiteen vil også peke på at uklar statistikk mellom henleggelses av bokettersynsrapporter og annulleringer av kontrolloppdrag ikke er tilfredsstillende og ber derfor departementet vurdere å etablere et system som klart registrerer rene henleggelses av bokettersynsrapporter. Komiteen vil i denne sammenheng videre påpeke at stikkprøver ved ett fylkesskattekontor ikke er et godt nok grunnlag for å trekke de konklusjoner departementet gjør i sitt brev til Riksrevisjonen om at det ikke er holdepunkter for den tvil Riksrevisjonen har reist i denne saken. Komiteen mener det er en forutsetning at staten får fastsatt og innfordret tilgodehavender i skatter og avgifter og at dette viktige prinsipp også gjelder i denne sammenheng. Komiteen vil også understreke viktigheten av at næringsdrivende får avgjort mulige krav innen rimelig tid etter bokettersyn. Det er etter komiteens mening ikke tilfredsstillende at bokettersynsrapporter eldre enn tre år ifølge skatteetatens statistikk innebærer et endret skattegrunnlag på nær 1,5 milliarder kroner.

Komiteen er på denne bakgrunn enig med Riksrevisjonen, og forutsetter at det blir etablert et system som klart registrerer rene henleggelses av bokettersynsrapporter, samt et system for rapportering av rapportrestanser m.h.t. skatteoppkrevernes arbeidsgiverkontroller. Komiteen forutsetter at Stortinget blir informert om fremdriften i dette arbeidet på en egnet måte.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

3.4 Produktavgift og arbeidsgiveravgift i fiskerinæringen m.v.

Ved stortingsvedtak av 2. april 1968 ble det fra 1. juli 1968 innført en ordning med produktavgift i fiskerinæringen som del av avgiften til folketrygden. Stortinget vedtar de årlige avgiftssatsene, og Finansdepartementet gir forskrifter om produktavgiften. Siste forskrift er gitt 18. november 1997 og trådte i kraft 1. januar 1998.

Det er som hovedregel førstehåndsverdien av råfisk som skal legges til grunn ved betaling av produktavgiften. Fra denne hovedregelen har Stortinget vedtatt at det kan gjøres unntak, jf. Stortingets vedtak av 28.

oktober 1994, St.prp. nr. 1 (1994-95) og Budsj-innst. S. nr. 1 (1994-95). Det er Fiskeridirektoratet ved Subsidiiekontrollen som skal føre kontroll med at rett produktavgift er beregnet og innbetalt.

Riksrevisjonen er gjennom rapporter fra Subsidiiekontrollen blitt kjent med at noen fartøy benytter kjøpegodkjenningen til å foreta kjøp av råstoff fra andre fiskefartøy for ombordproduksjon/bearbeiding. Noen av disse fartøyene betaler produktavgift av merverdien forbundet med ombordproduksjon/bearbeiding av fisken.

Fiskeridirektoratet har bl.a. i brev av 12. desember 1996 til Finansdepartementet pekt på at ikke alle fabrikktrålerne som har kjøpt fisk fra andre, har innbetalt produktavgift av merverdien, og det er uklart om det er betalt arbeidsgiveravgift. Fiskeridirektoratet uttaler blant annet at slik saken fortoner seg med manglende hjemmel i forskriften er det vanskelig for Subsidiiekontrollen å foreta kontroll og ber Finansdepartementet ta stilling til om disse sakene skal følges opp. Videre bør det vurderes å endre gjeldende forskrift i tråd med den praksis som er i ferd med å etablere seg.

De forholdene som er påpekt av Fiskeridirektoratet i brev av 12. desember 1996 til Finansdepartementet, er ikke tatt hensyn til ved forskriftsendringen 18. november 1997. Riksrevisjonen har i brev av 30. juni 1998 til Finansdepartementet blant annet bedt om å få opplyst om Fiskeridirektoratet er instruert om hvordan det skal forholdes m.h.t. tidligere og framtidige innbetalinger.

Skattedirektoratet har den 9. desember 1997 fastsatt forskrift om innsending av oppgjør for arbeidsgiveravgift ved fiske- og fangstvirksomhet. Riksrevisjonen ba i nevnte brev av 30. juni 1998 til Finansdepartementet om å få opplyst hvordan den nye forskriften skal forstås og praktiseres.

Finansdepartementet har i brev av 23. juli 1998 til Riksrevisjonen blant annet svart at departementet i utkast til revidert forskrift om produktavgift fra 1999 har en bestemmelse om beregning av produktavgift i forbindelse med fangst som kjøpes fra andre fiskefartøyer for viderebearbeiding.

Riksrevisjonen har bemerkt blant annet at Finansdepartementets brev av 23. juli 1998 kan forstås slik at Finansdepartementet vil åpne adgang til å fravike gjeldende forskrift vedrørende beregning og innberetning av produktavgift med henvisning til en forskrift som er sendt til høring og som tidligst kan gjelde fra 1. januar 1999. Finansdepartementet har ikke opplyst hvorfor disse forholdene ikke ble tatt hensyn til ved forskriftsendringen pr. 1. januar 1998. Departementet har heller ikke opplyst om Fiskeridirektoratet, som mottaker av eventuell feilaktig beregnet produktavgift, og som kontrollinstans for riktig beregning og betaling, er instruert om hvordan det skal forholdes m.h.t. tidligere og framtidige innbetalinger, og hvilken informasjon som er gitt til fiskesalgslagene, rederiene m.v. om det samme.

Riksrevisjonen ser problemer med hvordan det i praksis skal trekkes grense mellom arbeid hvor

produktavgiften kommer til anvendelse, og arbeid hvor forskriften av 9. desember 1997 får anvendelse. Det kan også reises spørsmål om utkastet til forskrift inneholder enkelte formuleringer og begreper som kan føre til ytterligere misforståelser og tolkningsalternativer.

Finansdepartementet har blant annet svart:

«Riksrevisjonen anfører at Finansdepartementets brev av 23. juli 1998 kan forstås slik at departementet vil åpne adgang til å fravike gjeldende forskrift om beregning og innbetaling av produktavgift med henvisning til en forskrift som er sendt på høring.

Den gjeldende forskrift om beregning og innbetaling av produktavgift inneholder kun nærmere regler for hvordan beregning og innbetaling skal foretas. I utkastet til revidert forskrift tar en bare sikte på å presisere reglene for beregning og innbetaling, bl.a. hvordan man skal beregne produktavgift av merverdien ved viderebearbeiding av fisk kjøpt fra andre fartøy. Hjemmelsgrunnlaget for innbetaling av produktavgift finner man imidlertid ikke i forskriften, men i Stortingets årlige vedtak om produktavgift til Folketrygden. For inntektsåret 1998 gjelder vedtak av 27. november 1997 nr 1278. Spørsmålet om det er hjemmel for innbetaling av produktavgift på merverdien forbundet med viderebearbeiding av fisk kjøpt fra andre fartøy må derfor avgjøres ved tolkning av stortingsvedtaket.

...Departementet mener at begrepet førstehåndsomsetning i denne forbindelse må tolkes relativt vidt, bl a. i lys av den arbeidsdeling mellom fartøyer som har utviklet seg. Etter departementets oppfatning gir vedtaket hjemmel til å kreve produktavgift av merverdien ved viderebearbeiding når fabrikktrålere kjøper fisk direkte fra andre fartøyer. ...Fordi begrepet førstehåndsomsetning har gitt en viss klarhet mht hjemmelsgrunnlaget, mener departementet at begrepsbruken i stortingsvedtaket bør endres fra og med 1999. Det legges derfor opp til det.

Etter departementets oppfatning er det hjemmel for innbetaling av produktavgift av merverdien forbundet med viderebearbeiding av fisk kjøpt fra andre fartøy. Men hjemmelen kunne vært klarere. Det er heller ikke regler for hvordan produktavgiften skal beregnes i disse tilfellene. I utkastet til revidert forskrift er det foreslått slike beregningsregler. Som nevnt i departementets brev av 23. juli 1998 til Riksrevisjonen kan disse beregningsprinsippene legges til grunn også for årene før 1999.»

Når det gjelder hvorfor de ovennevnte forhold ikke ble tatt hensyn til ved forskriftsendringen pr. 1. januar 1998 viser Finansdepartementet blant annet til at

«Det var departementets mening at spørsmål om produktavgift skulle tas opp i en bredere sammenheng i forbindelse med utarbeidelsen av utkast til Ot prp om beskatning av fiskere. Fordi proposisjonen ikke er fremmet, vil ytterligere presiseringer av reglene om beregning og innbetaling av produktavgift være aktuelle, jf høringen som har vært foretatt.»

Finansdepartementet vil bemerke at det ikke skal være valgfrihet mellom innbetaling av produktavgift og arbeidsgiver/folketrygdavgift. Departementet har videre uttalt:

«Med de omtalte forslag til forskrifts- og vedtaksendringer legges det til grunn at dette for fremtiden vil

være klarlagt. En har ikke funnet det påkrevet å gå ut med departemental instruksjon om særskilt kontroll og etterberegning før 1999 på dette spesielle området.»

Finansdepartementet viser ellers til at en vil se nærmere på begrepsbruken i utkastet til forskrift når alle høringsuttalelsene er innkommet.

Departementet har opplyst at forskriften på vanlig måte blir fastsatt etter at Stortinget har gjort sitt avgiftsvedtak for 1999 og viser ellers til at ansvaret for produktavgiften skal overføres fra Finansdepartementet til Fiskeridepartementet med virkning fra 1. november 1998.

Riksrevisjonen har vist til at spørsmålet om hva som skulle være grunnlaget for produktavgiften ble drøftet i St.prp. nr. 68 (1967-68) om innføringen av produktavgiften hvor det ble uttalt at inntekter som ellers kan ha tilknytning til fiske, f.eks. tilvirking av tørrfisk, klippfisk eller annen foredlingsvirksomhet, ikke skal anses som inntekt av fiske.

Etter gjeldende stortingsvedtak og forskrift skal produktavgiften beregnes som en vedtatt prosent av brutto salgsbeløp i første omsetningsledd. Ved forskriftsendringen den 16. desember 1994 ble det gitt adgang til et fradrag på 10 pst. av brutto salgsbeløp når et fartøy bearbeider egen fangst, jf. St.prp. nr. 1 (1994-95) og Stortingets vedtak av 28. oktober 1994.

Finansdepartementet mener at det i gjeldende stortingsvedtak foreligger hjemmel for innbetaling av produktavgift forbundet med bearbeiding om bord av fisk kjøpt fra andre fartøy, og at beregningsprinsippene i utkastet til ny forskrift kan legges til grunn også for årene før 1999.

Riksrevisjonen stiller seg kritisk til en slik fortolkning av gjeldende regelverk.

Dersom grunnlaget for produktavgiften blir utvidet til også å omfatte merverdien ved bearbeiding av fisk kjøpt fra andre fartøy, ser Riksrevisjonen problemer med hvordan det i praksis skal trekkes grense mellom inntekt av fiske, hvor produktavgiften kommer til anvendelse, og inntekt der det skal beregnes arbeidsgiveravgift m.m. på vanlig måte.

Riksrevisjonen forutsetter at hjemmelsspørsmålet og beregningsreglene avklares.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

3.4.1 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at det over flere år har vært enkelte problemer med å utøve ordningen med produktavgift i fiskerinæringen som en del av avgiften til folketrygden. Komiteen registrerer at det er foretatt presiseringer av ordlyden i produktavgiftsvedtaket for 1999 sammenlignet med 1998, og viser i denne sammenheng til Stortingets budsjettvedtak av 30. november 1998 om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99) og Budsjett-innst. S. nr. 1 (1998-99) s. 94-95, samt forskrift om beregning og innbetaling av produktavgift av 11. desember 1998 som trådte i kraft 1. januar 1999.

Komiteen har merket seg at gjennom dette vedtaket, synes usikkerhet om forståelsen av forskriften å

være et tilbakelagt problem. Komiteen viser imidlertid til at en konsekvens av denne presisering kan være en konkurransevridning mellom landbasert og sjøbasert produksjon. En aksept av at det beregnes produktavgift ved leveranse til sjøbaserte produksjonsskip kan medføre at man reduserer mengden fisk levert til landbaserte mottak, der det beregnes arbeidsgiveravgift.

Komiteen finner det naturlig at Regjeringen vurderer den næringspolitiske virkningen av forskriftsvedtaket og på egnet måte forelegger konklusjonen for Stortinget.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

4. FORSVARSDEPARTEMENTET

4.1 Fritak for merverdiavgift m.m.

4.1.1 Materiell som anskaffes i utlandet.

Riksrevisjonen er gjennom den løpende revisjon blitt kjent med at Luftforsvarets forsyningskommando (LFK) høsten 1996 foretok en inspeksjon av LFKs utenriksetablissemeter. Det framgår av sluttrapporten at det ikke var søkt om fritak for lokal merverdiavgift på materiell som var anskaffet til enheten i Rimini, Italia. Riksrevisjonen har senere fått informasjon om at tilsvarende forhold også kan gjelde for andre enheter i utlandet.

Forsvarets Overkommando (FO) opplyste i sitt svarbrev av 7. januar 1998 at det ikke foreligger generelle avtaler med andre land vedrørende skatte- og avgiftsfritak for norske militære styrker.

FO konkluderer i sitt svar med at manglende søknad om avgiftsfritak for norske styrker i Rimini synes å være et resultat av uklarhet med hensyn til hvem som skulle etablere avtalen, og om det i det hele tatt var grunnlag for å komme fram til en avtale.

I brev av 20. mai opplyste Forsvarsdepartementet (FD) at når det gjelder Forsvarets operasjoner i utlandet som kun involverer NATO-land, vil de problemstillingene som Riksrevisjonen har reist, være regulert i bl.a. NATO-SOFA-avtaler (St.prp. nr. 117 - 1952) og STANAGS (Nato Standardization Agreement).

Imidlertid vil det ved operasjoner i utlandet med land utenfor NATO være andre forhold som gjelder. FD sier seg enig med Riksrevisjonen i at det ikke er etablert tilfredsstillende rutiner og har bedt FO innarbeide slike rutiner i «Retningslinjer for internasjonale fredsoperasjoner.»

4.1.2 Materiell som anskaffes i Norge

Riksrevisjonen har foretatt en undersøkelse hos alle forsvarsgrenene vedrørende rutiner i forbindelse med refusjon av merverdiavgift for materiell som anskaffes i Norge, og som selges eller videresendes til utlandet, samt rutiner ved gjeninnførsel av dette materiellet til Norge. Undersøkelsen avdekket varierende rutiner i forsvarsgrenene.

Når det gjelder omsetning av materiell viste undersøkelsen at Luftforsvaret (1997) sto for den vesentligste omsetningen, ca. 40 mill kroner og merverdiavgift ca. ni mill. kroner. Riksrevisjonen har senere fått opplysninger om at tilsvarende forhold gjør seg gjeldende også for andre av Forsvarets enheter.

Det kan slås fast at Forsvaret i dag ikke har rutiner for utferdigelse av søknader om refusjon av merverdiavgift ved salg til utlandet/utenlandske styrker.

Når det gjelder utførsel av materiell anskaffet i Norge til Forsvarets virksomhet i utlandet viser FD i brevet av 20. juli 1998 blant annet til utførsel av materiell før 1995 er svært mangelfullt dokumentert.

Forsvarets regnskaper i femårsperioden 1993-97 viser at det er anskaffet varer og tjenester til norske styrker i utlandet for ca. 1,7 mrd. kroner. Riksrevisjonen har grunn til å anta at det er belastet merverdiavgift for en betydelig del av dette beløpet.

Når det gjelder gjeninnførsel av materiell er Riksrevisjonen kjent med at en del materiell som disponeres av norske styrker i utlandet, returneres til Norge for reparasjon eller tilbakeføres til Forsvaret i påvente av ny utsendelse. Departementet sier i sitt brev av 20. juli 1998 at det ved gjeninnførsel av materiell fra FN/NATO-avdelinger til Forsvarets materiellbeholdninger betales merverdiavgift på nytt ettersom det ikke finnes rutiner for refusjon.

Riksrevisjonen stiller spørsmål ved at Forsvaret ikke har etablert avtaler for fritak av avgift på materiell som anskaffes lokalt av norske enheter i utlandet.

Manglende rutiner i Forsvaret når det gjelder refusjon av merverdiavgift for materiell som leveres til norske styrker i utlandet, resulterer i at merverdiavgift blir belastet både ved anskaffelse og eventuell gjeninnførsel av materialet. Riksrevisjonen vil bemerke at Forsvarets praksis er uryddig og ikke i samsvar med regelverket for beregning av og refusjon av merverdiavgift. Riksrevisjonen etterlyser ensartede rutiner på området i tråd med gjeldende regelverk.

Forsvarsdepartementet har blant annet svart:

«FD har på grunnlag av resultater fra blant annet forvaltningskontroller ved utenlandsavdelingene registrert at forvaltningen av materiell i f m utenlandsoperasjoner - enten i FN-regi eller i andre former - ikke er tilfredsstillende. Håndteringen av avgifter ved inn- og utførsel av materiell til/fra Norge er blant de forholdene som det skal ses nærmere på. Det skal lages nye løsninger. FD vil iverksette en utredning for å kartlegge situasjonen og skissere mulige rutiner for å finne en tilfredsstillende løsning.»

Riksrevisjonen har merket seg at departementet er enig i Riksrevisjonens påpekninger. Riksrevisjonen vil følge opp departementets arbeid med nye retningslinjer og rutiner.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

4.1.3 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen stiller spørsmål ved at Forsvaret ikke har etablert avtaler for fritak av avgift på materiell som anskaffes lokalt av norske enheter i utlandet.

Komiteen er enig i at Riksrevisjonen følger opp Forsvarsdepartementets arbeid med nyere retningslinjer og rutiner.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon «Til observasjon».

5. JUSTISDEPARTEMENTET

5.1 Behandling av beslag i straffesaker i politidistriktene

I antegnelse til statsregnskapet for 1994 tok Riksrevisjonen opp at det i forbindelse med revisjonen av politi- og lensmannsetaten for årene 1992 til 1994 var avdekket en rekke feil og mangler ved behandling av beslag i straffesaker ved flere politidistrikter. Justisdepartementet svarte på antegnelsen at det i forbindelse med arbeidet med ny økonomiinstruks for politi- og lensmannsetaten ville bli vurdert om de administrative kontrollene som politimestrene skal foreta, også bør omfatte en avstemming av gjennomgangskonto og avstemming av beslag mot saksrestanser. Videre ble det svart at det ved ettersyn ville bli foretatt kontroll med at retningslinjene ble fulgt. I framtidige inspeksjoner og administrative kontroller vil det bli fokusert på at beslag i straffesaker behandles i.h.t. regelverket. Det vises til Dokument nr. 3:1 (1996-97) hvor Riksrevisjonen uttaler at departementets tiltak vil bli fulgt opp i den løpende revisjonen.

Riksrevisjonen har i fjerde kvartal 1997 foretatt en avgrenset undersøkelse av beslag i straffesaker ved ti politidistrikter.

Regelverket for politidistriktenes behandling av beslag i straffesaker framgår bl.a. av den nye økonomiinstruksen for politi- og lensmannsetaten gjeldende fra 1. januar 1998. Justisdepartementets har utformet flere rundskriv om rutiner i forbindelse med beslag, herunder både vedrørende våpen og narkotika. I tillegg har straffeprosessloven og påtaleinstruksen bestemmelser om beslag.

Riksrevisjonens undersøkelse har avdekket at det ved samtlige kontrollerte politidistrikter var registrert et varierende antall avsluttede straffesaker hvor det ikke var tatt hensyn til beslaglagte gjenstander og/eller beløp i forbindelse med endelig avgjørelse i sakene. Videre var det i en del politidistrikter oppbevart beslag i straffesaker lenge etter at det var tatt stilling til beslaget i forbindelse med endelig avgjørelse i saken.

Ved fem eller flere politidistrikter ble det påvist forhold hvor regelverket ikke var ikke fulgt, svikt i rutinene eller ikke etablert rutiner, mangelfull internkontroll og formelle feil vedrørende beslag.

Resultatet av undersøkelsen ble forelagt Justisdepartementet i brev av 30. juni 1998. Riksrevisjonen pekte på at det fortsatt har oppstått en rekke regelverksbrudd, og at det til dels legges til grunn ulike rutiner og forståelse/praktisering av gjeldende regelverk for behandling av beslag. På denne bakgrunn kan det synes som om behandlingen av beslag i politiet totalt sett fortsatt er beheftet med vesentlige feil og mangler. Riksrevisjonen har i den forbindelse spesielt bedt om å få nærmere opplysninger om departementets inspeksjoner i politidistriktene, om departementet vil gi ytterligere retningslinjer, om innrapportering fra politidistriktene til departementet jf. pkt. 3.2 i den nye økonomiinstruksen for politi- og lensmannsetaten av 1. januar 1998.

I brev av 5. august 1998 til Riksrevisjonen beklager Justisdepartementet at flere politidistrikter ikke følger de retningslinjene som er fastsatt. Justisdepartementet har gjennomført inspeksjoner hvor rutiner for behandling og oppbevaring av beslag er et av områdene som er blitt gjennomgått. Departementet følger opp de bemerkningene som blir anført under inspeksjonene på flere måter, blant annet ved oppfølgende inspeksjoner.

Justisdepartementet har uttalt at det er påkrevet å innskjerpe enkelte rutiner omkring behandling av beslag og vurdere om rundskriv eller regelverk må endres. Departementet vil også pålegge politimestrene å utarbeide lokale instruksjoner om behandling av beslag. Iht. den nye økonomiinstruksen pkt. 3.2 skal politimesteren avholde fire administrative kontroller i politidistriktets sentrale økonomifunksjon pr. år. Departementet vil innføre en rapporteringsplikt i forhold til administrative kontroller foretatt av politimesteren, samt få bekreftelse på at det er fastsatt lokale instruksjoner for behandling av beslag.

Riksrevisjonen har bemerket at Riksrevisjonens undersøkelse kan tyde på at Justisdepartementet ikke har fulgt opp antegnelsen fra 1994 på en tilfredsstillende måte. Riksrevisjonen ser det som viktig at gjeldende regelverk om beslag i straffesaker følges.

Justisdepartementet har svart:

«Justisdepartementet ser alvorlig på de svakheter som Riksrevisjonen har påpekt, og er enig i at det er viktig at gjeldende regelverk om beslag i straffesaker følges. For øvrig vises det til departementets brev av 5. august 1998.»

Riksrevisjonen har uttalt at en har merket seg at departementet ser alvorlig på de svakheter som er påpekt og vil understreke departementets kontrollansvar når det gjelder å påse at politi- og lensmannsetaten følger regelverket og har en tilfredsstillende internkontroll også for beslag.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

5.1.1 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Riksrevisjonen i fjerde kvartal 1997 har foretatt en avgrenset undersøkelse av

beslag i straffesaker ved ti politidistrikter, der formålet med undersøkelsen har vært å kontrollere om politidistriktene har etablert tilfredsstillende rutiner for mottak, oppbevaring, inndraging, tilbakelevering, salg og tilintetgjøring av beslag i straffesaker.

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonens undersøkelse kan tyde på at Justisdepartementet ikke har fulgt opp antegnelsen fra 1994 på en tilfredsstillende måte.

Komiteen har merket seg at Justisdepartementet ser alvorlig på de svakheter som Riksrevisjonen har påpekt, og er enig i at det er viktig at gjeldende regelverk om beslag i straffesaker følges.

Komiteen vil påpeke at det er Justisdepartementets kontrollansvar når det gjelder å påse at politi- og lensmannsetaten følger regelverket, og har en tilfredsstillende internkontroll også for beslag.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

6. LANDBRUKSDEPARTEMENTET

6.1 Statens Kornforretnings budsjett- og regnskapssystem

Stortinget vedtok den 8. desember 1994 at Statkorns forretningsvirksomhet skulle omdannes til statseid aksjeselskap og eiermessig samordnes med Stormøllen AS, (Budsjett-innst. S. nr. 8. Tillegg nr. 1, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 8 (1994-95) og Statkorns forvaltningsmessige oppgave ble fra 1. juli 1995 lagt til Statens Kornforretning. Statens Kornforretning synes å framstå som et rent forvaltningsorgan med oppgaver og fullmakter på linje med et direktorat, men budsjett- og regnskapsmessig er Statens Kornforretning fortsatt ført opp under statens forretningsdrift i statsbudsjettet og statsregnskapet.

Riksrevisjonen kan ikke se at den budsjett- og regnskapsmessige plasseringen av Statens Kornforretning er i samsvar med bevilgningsreglementets bestemmelser og de særreglene som gjelder for statens forretningsdrift. Riksrevisjonen har bedt Landbruksdepartementet om å vurdere en omlegging av budsjett- og regnskapssystemet, eventuelt redegjøre for årsaken til og begrunne behovet for at Statens Kornforretning fortsatt skal ha tilhørighet under forretningsområdet i statsbudsjettet og statsregnskapet.

Riksrevisjonen har anført at Kornforretningens budsjett- og regnskapssystem slik det nå praktiseres, fører til en sammenblanding av tilskudd som utbetales over jordbruksavtalen og Kornforretningens administrasjonsutgifter. Kornforretningen har i dag ingen inntektsbringende virksomhet.

Ved revisjon av Kornforretningens regnskap for 1997 har Riksrevisjonen også sett på hvordan Kornforretningen har innrettet sitt regnskap i forhold til bestemmelsene i merverdiavgiftloven. Etter det Riksrevisjonen kan se trekker Kornforretningen inngående

merverdiavgift på alle inngående fakturaer, som om hele virksomheten kommer inn under loven.

Landbruksdepartementet har i brev av 4. august 1998 til Riksrevisjonen sagt seg enig i Riksrevisjonens vurderinger, og departementet ser det som naturlig at en på sikt foretar en overgang til brutto budsjettering av administrasjonskostnadene. Dette kan skje tidligst i forbindelse med jordbruksoppgjøret 1999 idet saken må forelegges avtalepartene i jordbruksoppgjøret.

St.prp. nr. 70 (1996-97) slår fast at en har som siktemål å samordne all tilskuddsforvaltning i jordbruket. Departementet arbeider ut fra en tidsplan om å fremme forslag til samordning av landbruksforvaltningen overfor Stortinget i en egen tilleggsproposisjon til 1999-budsjettet.

Departementet finner det naturlig at en foretar en opprydding i bevilgningene til administrasjon i Statens Kornforretning i forbindelse med etableringen av den nye etaten i landbruksforvaltningen.

Departementet har kommentert Kornforrettningens forhold til merverdiavgiftloven og lagt til grunn at en, med referanse til §11 i merverdiavgiftloven, skal inkludere hele Statens Kornforrettningens virksomhet under nevnte lov.

Statens Kornforretning vil ta opp problemstillingen med Skattedirektoratet, som eventuelt oversender saken til Fylkesskattekontoret for Oslo/Akershus for videre behandling. Departementet kan ikke se det som hensiktsmessig at en foretar seg noe konkret i dette spørsmålet så lenge saken foreligger til behandling i skatteetaten.

Riksrevisjonen kan ikke se at regnskapsføringen i Statens Kornforretning er i henhold til bevilgningsreglementet. Statens Kornforretning driver i dag ingen forretningsmessig og inntektsbringende virksomhet.

Riksrevisjonen kan ikke se at en overgang til bruttobudsjettering av administrasjonsutgiftene verken vedrører avtalepartene i jordbruksoppgjøret eller en planlagt samordning av tilskuddsforvaltningen.

Landbruksdepartementet har svart:

«Departementet vil understreke at så lenge vi har en statlig kjøpeplikt på korn som innebærer at Statens Kornforretning kjøper og selger korn innenfor markedssordningen, er det etter departementets mening ikke urimelig at Statens Kornforretning budsjetteres som forretningsvirksomhet.

Departementet fastholder at et naturlig tidspunkt for eventuell omlegging av budsjett- og regnskapsopplegget vil være i forbindelse med den planlagte samordningen av tilskottsforvaltningen i jordbruket. At Statens Kornforretning i løpet av året går over til et nytt økonomisystem er etter departementets skjønn ikke relevant i denne forbindelse.

En overgang til bruttobudsjettering må i alle tilfelle fremmes for Stortinget og representerer således ikke bare en teknisk endring.

Når det gjelder den regnskapsmessige behandling av merverdiavgiften, avventer vi skattemyndighetenes nærmere vurdering. Siktemålet er å få en så korrekt håndtering av dette spørsmålet som mulig.»

Riksrevisjonen har merket seg at Landbruksdepartementet fastholder at et naturlig tidspunkt for eventuell omlegging av budsjett- og regnskapsopplegget vil være i forbindelse med den planlagte samordningen av tilskuddsforvaltningen i jordbruket, og at det etter departementets skjønn ikke er relevant å vurdere omleggingen i forbindelse med overgangen til nytt økonomi-system. Riksrevisjonen kan fortsatt ikke se at en overgang til bruttobudsjettering av administrasjonsutgiftene vedrører den planlagte samordning av tilskuddsforvaltningen.

Riksrevisjonen foreslår: «Til observasjon».

6.1.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Riksrevisjonen ikke kan se at regnskapsføringen i Statens Kornforretning er i henhold til bevilgningsreglementet. Komiteen har videre merket seg at Riksrevisjonen ikke kan se at en overgang til bruttobudsjettering av administrasjonsutgiftene verken vedrører avtalepartene i jordbruksoppgjøret eller en planlagt samordning av tilskuddsforvaltningen. Når det gjelder samordning av tilskuddsforvaltningen vil komiteen vise til at dette spørsmålet er behandlet i St.prp. nr. 1, tillegg nr. 6 (1998-99) og Innst. S. nr. 89 (1998-99) om samordning og delvis utlokalisering av den sentrale forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidler. Komiteen er tilfreds med at det i denne sammenheng vises til at departementet nå legger til grunn at det vesentligste som avsettes til administrasjon under den nye tilskuddsordningen vil bli foreslått bevilget i samsvar med vanlige regler for statlig budsjettering. Komiteen forutsetter derfor på dette grunnlag at regnskapsføringen i Statens Kornforretning, etter samordningen av tilskottsforvaltningene heretter føres i samsvar med bevilgningsreglementet og i samsvar med vanlige regler for statlig budsjettering.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Til observasjon».

7. NÆRINGS- OG HANDELS-DEPARTEMENTET

7.1 Nærings- og handelsdepartementets økonomiforvaltning og regnskap for 1997

Nærings- og handelsdepartementet ble egen regnskapsfører fra 1. oktober 1997.

Under revisjonen av departementets regnskap for 1997 framkom flere forhold som ikke var tilfredsstillende. Dette gjaldt bl.a. manglende rutinebeskrivelser, ufullstendige fullmakter, mangelfull eller manglende avstemming og kontroll, systemmangler, manglende kontoutskrifter og mangelfull bilagsdokumentasjon.

Departementet har uttalt at overgangen til selvstendig regnskapsfører ble så tid- og ressurskrevende at man ikke klarte å få etablert de nødvendige rutinebeskrivelsene og de dokumentasjons- og kon-

trollrutinene som kreves for å foreta korrekt årsavslutning og avlegge et fullstendig årsregnskap. Departementet beklager dette.

Departementet opplyser at de manglende rutinebeskrivelsene skal foreligge pr. 1. juli 1998. Det samme gjelder øvrige rutiner, prosedyrer og dokumentasjonskrav i det nye regnskapssystemet.

Departementet understreker at arbeidet med å få etablert en betryggende og funksjonell økonomiforvaltning i alle ledd vil bli prioritert.

Riksrevisjonen har bemerket at Nærings- og handelsdepartementet ved overgangen til å bli egen regnskapsfører ikke har ivaretatt økonomireglementets krav i tilstrekkelig grad. Dette har medført at regnskapet for 1997 ble lagt fram med så vesentlige mangler at det ikke er reviderbart.

Riksrevisjonen finner grunn til å stille spørsmål ved om departementet i tilstrekkelig grad har vektlagt behovet for kompetanse ved overgangen til å bli egen regnskapsfører og ved innføringen av nytt edb-basert økonomisystem.

Nærings- og handelsdepartementet har svart:

«Nærings- og handelsdepartementet viser til sin tidligere redegjørelse for saken og vil tilføye:

Overgangen til å bli egen regnskapsfører og skifte regnskapssystem ble mer arbeids- og ressurskrevende enn forventet. Departementet var klar over at de nye arbeidsoppgavene og -funksjonene på regnskaps- og økonomiforvaltningssiden ville kreve ny kompetanse. Vi vurderte det slik at departementet var best tjent med å bygge opp og utvikle denne kompetansen hos egne medarbeidere, noe som fortsatt er vårt syn.

Oppbygging av ny kompetanse må nødvendigvis ta noe tid. Ideelt sett skulle kompetansen vært opparbeidet i forkant, men i praksis vil deler av kompetansen måtte erverves løpende i det daglige regnskapsarbeidet. Det er også departementets erfaring i ettertid at innføringen av de nye regnskaps- og økonomiforvaltningsoppgavene krevde mer kapasitet enn vi antok på forhånd. Dette bidro i innføringsfasen til at kvalitetssikringen av den løpende kompetanseoppbyggingen ikke var god nok.

For øvrig vil departementet påpeke at flere av de konkrete manglene som Riksrevisjonen avdekket under gjennomgangen av regnskapet for 1997 i vinter/vår allerede var rettet opp da departementet avgav sin redegjørelse i juni. Arbeidet med rutinebeskrivelser m.v. til regnskapsprosessen og utfyllende retningslinjer til hovedinstruksen for økonomiforvaltningen i departementet er i gang og forutsettes sluttført i løpet av høsten 1998. Videre har vi gjennom Finansdepartementet tatt opp spørsmål om endring av rammeavtalene/avropsavtalene med kontoførerbankene, for å sikre tilgang på nødvendige kontoutskrifter og betryggende bestemmelser for autorisasjon av utbetalinger. På bemanningssiden styrkes regnskapsenheten i departementet.»

Riksrevisjonen finner det kritikkverdig at Nærings- og handelsdepartementet la fram et regnskap for 1997 med så vesentlige mangler at det ikke var reviderbart.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet har rettet opp flere av de konkrete manglene som ble tatt opp i forbindelse med revisjonen. Videre har Riksrevisjonen merket seg at departementet har satt i gang arbeidet med rutinebeskrivelser og utfyllende retningslinjer til hovedinstruksen for økonomiforvaltning-

gen, og at bemanningen i regnskapsenheten vil bli styrket.

Riksrevisjonen forutsetter at departementets regnskap for 1998 innrettes slik at det sikrer riktig regnskapsavlegg og kan revideres.

Riksrevisjonen foreslår: «Kan passere».

7.1.1 Komiteens merknader

Komiteen viser til at Nærings- og handelsdepartementet ved overgangen til å bli egen regnskapsfører ikke har ivaretatt økonomireglementets krav i tilstrekkelig grad. Komiteen er enig med Riksrevisjonen i at det er kritikkverdig at departementets regnskap for 1997 hadde så vesentlige mangler at det ikke var reviderbart. Komiteen vil i denne sammenheng understreke at når departementet blir egen regnskapsfører og innfører nytt regnskapssystem, så er det en forutsetning at departementet innehar nødvendig kompetanse og at systemene er utprøvd og tilpasset departementets behov før det tas i bruk.

Komiteen har merket seg at departementet har rettet opp flere av de konkrete mangler som ble påpekt fra Riksrevisjonen og at departementet har igangsatt arbeid med rutinebeskrivelser og utfyllende retningslinjer til hovedinstruksen for økonomiforvaltningen og at bemanningen i regnskapsenheten vil bli styrket. Komiteen ser positivt på at departementet tar disse forholdene alvorlig og ber departementet sørge for at de påpekte forhold fra Riksrevisjonens side blir rettet opp så raskt som mulig.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Kan passere».

7.2 Sjøfartsdirektoratets økonomiforvaltning og regnskap for 1997

I antegnelse til statsregnskapet for 1991, jf. Dokument nr. 1 (1992-93) og Innst. S. nr. 174 (1992-93), tok Riksrevisjonen opp regnskapsrutinene i Sjøfartsdirektoratet. Det ble blant annet pekt på at direktoratet ikke hadde etablert tilfredsstillende intern kontroll vedrørende avstemming av anviste og regnskapsførte utgifter og inntekter. Utenriksdepartementet og Sjøfartsdirektoratet sa seg enig i flere av de påviste svakhetene og uttalte at det ville bli iverksatt tiltak for oppbygging av bedre rutiner.

Samme forhold ble også tatt opp i antegnelse til statsregnskapet for 1992, jf. Dokument nr. 1 (1993-94) og Innst. S. nr. 137 (1993-94). Utenriksdepartementet uttalte i den forbindelse at direktoratet arbeidet med nytt økonomistyringssystem. Spørsmålet om direktoratet som egen regnskapsfører var også under vurdering.

I antegnelse til statsregnskapet for 1995, jf. Dokument nr. 1 (1996-97) og Innst. S. nr. 149 (1996-97), konstaterte Riksrevisjonen blant annet at: «Sjøfartsdirektoratet har gjennom flere år hatt lite tilfredsstillende rutiner for behandling av skipskontrollgebyrer.»

I forbindelse med revisjon av regnskapet for 1996 ble forholdet omtalt under Riksrevisjonens gjennomgåelse og vurdering av antegnelse til statsregnskapene for 1991-1995 desidert «Til observasjon», jf. Dokument nr. 3:1 (1997-98) og Innst. S. nr. 82 (1997-98). I kontroll- og konstitusjonskomiteens merknader ble det vist til at

komiteen ved behandlingen av antegnelse til statsregnskapet for 1995, jf. Dokument nr. 1 (1996-97) og Innst. S. nr. 149 (1996-97), hadde understreket at nødvendige tiltak måtte iverksettes, hvilket ikke var fulgt opp av departementet. Komiteen bemerket også at forholdene hadde vært påpekt helt siden 1991. Det ble videre understreket at slike forhold ikke kunne fortsette uten at ansvarlig statsråd ser til at kvaliteten på regnskapsførselen i Sjøfartsdirektoratet blir forsvarlig. Komiteen forutsatte at dette nå ble prioritert og brakt i orden.

Riksrevisjonens gjennomgåelse av direktoratets regnskap for 1997 har vist at det fortsatt er store mangler i direktoratets økonomiforvaltning. I brev av 9. mars 1998 til Sjøfartsdirektoratet og Nærings- og handelsdepartementet ble det konkludert med at regnskapet for 1997 er ufullstendig og ikke reviderbart.

Nærings- og handelsdepartementet har i brev av 15. april 1998 blant annet svart at Sjøfartsdirektoratet erkjenner at det i 1997 har vært en rekke mangelfulle forhold som har medført at regnskapet for 1997 ikke har blitt ført tilfredsstillende, og at det er nødvendig å få avstemt og dokumentert regnskapet for 1997 på nytt. Departementet vil påse at aktuelle forhold rettes opp.

Departementet har også omtalt saken i St. meld. nr. 36 (1997-98) Om Sjøfartsdirektoratets virksomhet i 1996 og 1997. Under pkt. 11 Administrative forhold uttales blant annet:

«Riksrevisjonen har gjennomgått Sjøfartsdirektoratets bevilgningsregnskap for 1997 og avdekket flere mangelfulle forhold. I tillegg har Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite i Innst. S. Nr. 82 for 1997-98 påtalt mangelfulle rutiner ved innkrevingen av gebyr for skipskontrolltjenester. Departementet har tatt opp disse forholdene med Sjøfartsdirektoratet, med pålegg om forbedring av direktoratets økonomiforvaltning og regnskapsføring. Departementet vil følge dette arbeidet fortløpende.»

Riksrevisjonen har bemerket at svakheter i Sjøfartsdirektoratets økonomiforvaltning har vært påpekt helt siden 1991. Riksrevisjonens bemerkninger og anbefalinger er i denne perioden i liten grad fulgt opp og prioritert av ansvarlig departement og direktoratets ledelse. Regnskapet for 1997 er ufullstendig og ikke reviderbart.

Nærings- og handelsdepartementet har nærmere redegjort for de tiltak som er iverksatt på bakgrunn av Riksrevisjonens avdekkede mangler vedrørende direktoratets økonomiforvaltning i brev av 9. mars 1998. Det vises også til Dokument nr. 3:1 og Innst. S. nr. 82 (1997-98.)

Det er satt opp en handlingsplan basert på følgende tiltak:

- «a) Foreta nødvendig gjennomgang og vurdering av 1997-regnskapet
- b) Innhente assistanse til regnskapsføring, rapportering og avstemming av 1998-regnskapet
- c) Kartlegge nåværende kompetanse og behovet for mer kompetanse innen økonomiforvaltning
- d) Iverksette kompetanseheving av medarbeidere ved ulike kompetansefremmende tiltak

- e) Avklare ansvarsforholdet innen ulike områder av direktoratets driftsregnskap
- f) Forbedre og systematisere rutiner
- g) Vurdere organisering av intern revisjon
- h) Andre tiltak som forbedringer på inntektsområdet og oppgradering av økonomisystemet Formula Økonomi.»

Når det gjelder vurdering og gjennomgang av regnskapet for 1997 viser departementet til at en har «gjennomgått direktoratets regnskap for 1997 for å identifisere hvilke svakheter regnskapet var beheftet med. Hovedkonklusjonene fra dette arbeidet er:

- feilaktig periodisering av reiseoppgjør/reiseforskudd
- feil ved kontering av lønnsdata og manglende etterkontroll
- feillister gjennomgås i liten grad, og det er ikke formalisert hvordan feil/avvik skal behandles
- for lav presisjonsgrad i kontoplanen
- økonomisystemet Formula kan ikke stenges for registrering i det enkelte regnskapsår.

I tillegg til problemer av mer teknisk art ved kontoplanen og økonomisystemet, viser Økonomipartners gjennomgang at det er utført systematiske feil i regnskapsføringen hos direktoratet som skyldes mangler ved direktoratets regelverksforståelse og interne arbeidsrutiner.

På bakgrunn av de forhold som Økonomipartner AS avdekket, ble det gjennomført en avstemming av alle interimskonti i 1997-regnskapet. Avstemmingen hadde som formål å få fastsatt en mest mulig korrekt inngående balanse for 1998. Direktoratet har nå fastsatt en inngående balanse for 1998 og foretatt opprettinger av de feilføringer o.l. som er avdekket. Opprettingene er dokumentert. Ut fra den gjennomgang som er foretatt av regnskapmaterialet for 1997, anser direktoratet det ut fra en rimelighetsbetragtning ikke regningsvarende å bruke mer ressurser til fullstendig gjennomgang/oppretting av 1997-regnskapet. I den foreliggende situasjonen er departementet innforstått med at direktoratet prioriterer arbeidet med å få etablert en tilfredsstillende regnskapsførsel fra og med 1998, jf. omtale nedenfor.

Assistanse til regnskapsførsel, rapportering og avstemming av 1998-regnskapet

Ernst & Young AS er engasjert til å gi nødvendig assistanse i opplæring, veiledning og øvrig bistand i den daglige regnskapsførselen. Denne assistansen skal bidra til riktig føring av regnskapet for 1998 og samtidig være et ledd i kompetanseutviklingen av direktoratets egne regnskapsmedarbeidere. Denne prosessen foregår parallelt med føringen av regnskapet for 1998 og vil være sluttført 1. kvartal 1999 i forbindelse med årsavslutningen.

Direktoratet har etablert nye arbeidsmåter i forhold til de svakheter som ble avdekket ved gjennomgangen av 1997-regnskapet. Dette gjelder spesielt på området reiseutgifter og lønnsutbetalinger. Videre har direktoratet hatt mangelfulle rutiner blant annet ved avstemming av regnskapet og behandling av feilposter. Alle konti blir nå avstemt månedlig. Det er innarbeidet klare rutiner for dokumentasjon av disse avstemmingene og behandling av periodiseringsfeil. Videre har direktoratet iverksatt en oppdatering av kontoplanen med sikte på omlegging til en mer hensiktsmessig kontoplan som reduserer potensialet for feilføringer. Den nye kontoplanen planlegges tatt i bruk fra 1. januar 1999.

Kompetanseheving og omorganisering av økonomifunksjonen

Direktoratet utførte i sommer med bistand fra et konsulentselskap en kompetansekartlegging for å synliggjøre avviket mellom det nødvendige kompetansebehovet for å kunne utføre tilfredsstillende økonomiforvaltning og regnskapsførsel og den faktiske kompetansen direktoratet hadde på området. Kartleggingen danner grunnlaget for planlegging og gjennomføring av målrettet opplæring, fastsettelse av kvalifikasjonskrav for rekruttering av personell, utarbeidelse av stillingsbeskrivelser o.l. Videre har kartleggingen blitt benyttet som et grunnlag for de organisasjonsmessige tilpasningene som skal gjennomføres i direktoratets administrasjonsavdeling for å sikre kvaliteten på økonomiforvaltningen. Omorganiseringen av økonomifunksjonen skjer etter følgende modell der det i Underavdeling Økonomi opprettes:

- en egen lønnsseksjon som skal ivareta alt lønnsrelatert arbeid
- en regnskapsseksjon for annen regnskapsføring
- en seksjon for plan og budsjett.

Ovennevnte modell medfører at lønnsområdet inkludert berørt personell flyttes fra Underavdeling Personal til Underavdeling Økonomi. Selve omorganiseringen vil etter planen skje ultimo september 1998.

I tillegg til at det er utarbeidet stillingsinstrukser som presiserer klarere de enkelte medarbeideres arbeidsområde, skjer kompetansehevingen av medarbeiderne på området i hovedsak gjennom jobbtrening der opplærings tiltakene er knyttet til de ulike arbeidsoppgavene innenfor feltet. Direktoratet har assistanse fra Ernst og & Young AS i denne prosessen. Denne opplæringsmetoden er valgt for å få vektlagt kompetanseoverføring gjennom praktisk problemløsning. Opplæringsplanen følger årssyklusen for regnskapet og vil være sluttført ved utgangen av 1. kvartal 1999. Videre deltar medarbeidere på kurs i statlig økonomiforvaltning i regi av Statskonsult. I tillegg foretar direktoratet nyrekruttering av kvalifisert personell, både på ledersiden og øvrige nye medarbeidere.

Utarbeidelse av rutiner og opprettelse av intern revisjon

På bakgrunn av nytt økonomireglement for staten er det utarbeidet og fastsatt en hovedinstruks for økonomiforvaltningen fra Nærings- og handelsdepartementet til Sjøfartsdirektøren og en intern økonomiinstruks i direktoratet.

På bakgrunn av nye økonomiinstrukser og at gjeldende rutinesett var ufullstendig og mangelfull, har direktoratet selv og med bistand av Ernst & Young AS foretatt en kartlegging av hvilke rutiner og rutinebeskrivelser som skal være på plass for å sikre kvaliteten i økonomiforvaltningen. Dette omfatter både forvaltningsrutinene innen lønns- og regnskapssområdet, rutiner tilknyttet direktoratets inntektsområde og kontrollrutiner. De fleste rutinebeskrivelsene er nå utarbeidet, men det gjenstår noe systematisering. Et fullstendig rutinesett skal være ferdig innen årsskiftet.

For så vidt gjelder direktoratets inntektsområde, er det blant annet nå organisert en egen faggruppe i Underavdeling Økonomi som skal ta seg av oppgavene på inntektsområdet. En mer utfyllende redegjørelse for hvilke tiltak som er iverksatt for å forbedre utstedelse og innkreving av gebyrer er gitt i departementets brev til Riksrevisjonen av 10. august 1998 i forbindelse med observasjonssakene knyttet til statsregnskapene for 1992-96.

Direktoratet vurderer å opprette internrevisjon for løpende oppfølging av økonomiforvaltningen. Internrevisjonsfunksjonen vil blir organisert gjennom egen

instruks. Organisasjonsløsningen for internrevisjonen er under vurdering, og beslutning om organisering vil bli tatt i oktober 1998.

Økonomisystemet Formula Økonomi

Direktoratet er egen regnskapsfører med bruk av økonomisystemet Formula Økonomi. Som Riksrevisjonen har påpekt tidligere, er dette systemet beheftet med svakheter i forhold til å tilfredsstillende økonomireglementets funksjonelle krav. Vi viser her til redegjørelser fra Utenriksdepartementet til Riksrevisjonen om valg av dette systemet. Sjøfartsdirektoratet vil foreta oppgradering av systemet slik at det skal overholde de funksjonelle krav. Imidlertid vil prosessen ta lengre tid enn ønskelig fordi en slik versjon av systemet har et annet grensesnitt enn direktoratets server. Direktoratet er i dialog med leverandøren Merkantildata om løsning på dette problemet. Et annet kompliserende element som forsinker oppgradering av økonomisystemet, er at direktoratet må avvente en versjon av systemet som takler overgangen til år 2000.

På bakgrunn av ovennevnte problemer kan ikke ny versjon av Formula Økonomi som tilfredsstillende alle funksjonelle krav i økonomireglementet installeres før tidligst våren 1999.

Avsluttende merknad

Arbeidet med å sikre tilfredsstillende kvalitet på økonomiforvaltningen og regnskapsførselen har høy prioritet i Sjøfartsdirektoratet og følges opp systematisk av Nærings- og handelsdepartementet.

Til orientering har Nærings- og handelsdepartementet også omtalt Sjøfartsdirektoratets problemer innen økonomiforvaltningen i St meld nr 36 for 1997-98 Om Sjøfartsdirektoratets virksomhet i 1996 og 1997, og i St prp nr 1 for 1998-99.»

Riksrevisjonen uttaler at det er svært kritikkverdig at Sjøfartsdirektoratet framla et ufullstendig og ikke reviderbart regnskap for 1997, og at Riksrevisjonens bemerkninger og anbefalinger helt tilbake til 1991 i liten grad har vært fulgt opp og prioritert av ansvarlig departement og direktoratets ledelse.

Riksrevisjonen har merket seg de tiltakene som Nærings- og handelsdepartementet og direktoratet nå har iverksatt for å rette opp forholdene. Det opplyses imidlertid at direktoratet tidligst våren 1999 vil oppfylle alle funksjonelle krav i økonomireglementet.

Riksrevisjonen forutsetter at arbeidet med å rette opp direktoratets økonomiforvaltning samt implementering av kravene i nytt økonomireglement gis høy prioritet, og at Sjøfartsdirektoratets regnskap for 1998 innrettes slik at det sikrer riktig regnskapsavleggelse, og at det kan revideres.

Riksrevisjonen foreslår: «Kan passere».

7.2.1 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Sjøfartsdirektoratet framla et ufullstendig og ikke reviderbart regnskap for 1997. Komiteen ser alvorlig på at Sjøfartsdirektoratet i liten grad har fulgt opp Riksrevisjonens bemerkninger og anbefalinger helt siden 1991. Komiteen ber derfor om at Nærings- og handelsdepartementet, som overordnet organ, i samarbeid med Sjøfartsdirektoratet, viderefører arbeidet med å rette opp direktoratets økonomiforvaltning og implementerer kravene i nytt økonomireglement så raskt som mulig.

Komiteen forutsetter at dette arbeidet gis høy prioritet og endelig blir brakt i orden i løpet av 1999. Komiteen viser også til sine merknader i tidligere innstillinger om denne saken, senest i Innst. S. nr. 82 (1997-98).

Riksrevisjonens forslag til desisjon innebærer svært sterk kritikk av Nærings- og handelsdepartementet og Sjøfartsdirektoratet. Komiteen forutsetter videre at regnskapet for 1998 fremlegges slik at det blir reviderbart.

Komiteen slutter seg til Riksrevisjonens forslag til desisjon: «Kan passere».

8. SAMFERDSELSDEPARTEMENTET

8.1 Omfordeling av bevilgninger innen kap. 1350 Jernbaneverket post 30 Investeringer i linjen

Ifølge Budsjett-innst. S. III (1996-97) ble det på kap. 1350 Jernbaneverket post 30 Investeringer i linjen, bevilget 1 181 mill. kroner for 1997, hvorav 898,5 mill. kroner vedrørte 13 prosjekter som hver for seg var spesifisert og omtalt i St.prp. nr. 1 (1996-97). Jernbaneverket har foretatt til dels betydelige omfordelinger mellom de spesifiserte prosjektene som førte til at det budsjettforslaget som Stortinget bygde sitt vedtak på, ble fraveket i til dels betydelig grad.

Riksrevisjonen er innforstått med at det er Stortingets bevilgningsvedtak på postnivå som er konstitusjonelt bindende for forvaltningen.

Samferdselsdepartementet har uttalt at med utgangspunkt i bevilgningsreglementet og de fullmakts- og stikkordsvedtakene som er knyttet til kap. 1350 postene 23 og 30, jf. St.prp. nr. 1 og Budsjett-innst. S. nr. 14 (1996-97), er det etter departementets vurdering åpnet for en omfordeling mellom prosjektene. Samferdselsdepartementet kan ikke se at bruken av bevilgningen på kap. 1350 post 30 er i strid med gjeldende regelverk.

Departementet uttaler videre at på den annen side er det klart at en på ingen måte står helt fritt til å omfordele. Den prosjektfordelingen som er lagt fram for Stortinget, må ifølge departementet alltid være utgangspunktet. Imidlertid påpeker departementet at når det oppstår endringer, vil det være lite rasjonelt om en ikke kan omfordele mellom prosjekter, permanent eller midlertidig. Departementet legger til grunn at Stortingets vilje må antas å være at spesifiserte prosjekter skal gjennomføres, men på en mest mulig rasjonell måte.

I uttalelse fra Finansdepartementets går det bl.a. fram at det innenfor den tildelte bevilgningen bør være anledning til å foreta visse omfordelinger mellom prosjekter ut fra ønsket om å opprettholde en optimal produksjon på prosjektene, slik at man oppnår størst mulig effekt av Stortingets bevilgninger. Det er Samferdselsdepartementet som har ansvaret for å styre sin underliggende etat, slik at målet for Stortingets bevilgning til etaten blir oppfylt.

Riksrevisjonen vil understreke betydningen av at de forutsetningene som departementet legger fram for Stortinget, og som de vedtatte bevilgningene er basert på, er mest mulig realistiske. Dette innebærer at prosjektspesifikasjoner innen en post må forventes å ha

framkommet etter grundige analyser, og at betydelige omfordelinger kort tid etter behandlingen i Stortinget bare skjer ved ekstraordinære hendelser eller tiltak. Riksrevisjonen har derfor funnet det riktig å meddele Stortinget at flere prosjekter som Jernbaneverket hadde fått tildelt midler til og som hver for seg var spesifisert og omtalt i St. prp. nr. 1 (1996-97), allerede i april 1997 ble gjenstand for betydelige omfordelinger.

Riksrevisjonen har oversendt saken til Stortinget til orientering.

8.1 Komiteens merknader

Komiteen understreker at Stortingets bevilgningsvedtak på postnivå i utgangspunktet er bindende for forvaltningen. Komiteen forutsetter at de forutsetningene som bevilgningene er basert på, er mest mulig realistiske, og at omfordeling av midler bare vil skje ved ekstraordinære tiltak eller hendelser. Komiteen vil på den annen side påpeke at det må være et mål for Stortinget og forvaltningen for øvrig at samfunnets midler blir benyttet på en effektiv og hensiktsmessig måte.

Komiteen mener departementet bør vurdere å legge fram sakene på nytt for Stortinget dersom det skjer store endringer i prosjektene underveis.

9. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og til det som står foran og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I.

Utdrag fra statsregnskapet for 1997 vedlegges protokollen.

II.

Antegnelse til statsregnskapet for 1997 vedkommende

Arbeids- og administrasjonsdepartementet
Barne- og familiedepartementet
Finans- og tolldepartementet
Fiskeridepartementet
Forsvarsdepartementet
Justisdepartementet
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kulturdepartementet
Landbruksdepartementet
Miljøverndepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Sosial- og helsedepartementet
Utenriksdepartementet

blir desidert i samsvar med innstillingen fra Riksrevisjonen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 23. februar 1999.

Jørgen Kosmo,
leder.

Carl I. Hagen,
ordfører for Finans- og toll-
departementet.

Kristin Halvorsen,
ordfører for Kommunal- og region-
aldepartementet og Miljøvern-
departementet.

Odd Holten,
ordfører for Fiskeridepartementet og
Samferdselsdepartementet.

Inger Lise Husøy,
ordfører for Barne- og familie-
departementet.

Laila Kaland,
ordfører for Kulturdepartementet og
Nærings- og handelsdepartementet.

Vidar Kleppe,
ordfører for Forsvarsdepartementet,
Justisdepartementet og Sosial- og
helsedepartementet.

Kari Økland,
ordfører for Arbeids- og administras-
jonsdepartementet.

Gunnar Skaug,
ordfører for Kirke-, utdannings- og
forskningsdepartementet og
Landbruksdepartementet.

Svein Ludvigsen,
sekretær og ordfører for Olje-
og energidepartementet og
Utenriksdepartementet.

Vedlegg 1

Brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité til arbeids- og administrasjonsminister Eldbjørg Løwer, datert 12. januar 1999:

Ad. Dokument nr 1. (1998-99) – Sak nr 1 Under Arbeids- og administrasjonsdepartementet År 2000 og dataproblemer i IT-systemer i statsforvaltningen

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har for tiden Riksrevisjonens Dokument nr 1 (1998-99) til behandling.

Komiteen viser til St. prp. Nr 1 (1998-99) for Arbeids- og administrasjonsdepartementet samt Riksrevisjonens Dokument nr 1 (1998-99) hvor det bl.a. står:

Arbeidet med år 2000-problemet i statsforvaltningen har vært fulgt opp av Riksrevisjonen, jf. sak 1 under Arbeids- og administrasjonsdepartementet og sak 11

under Finansdepartementet. I svar til Riksrevisjonen uttaler Arbeids- og administrasjonsdepartementet at dersom arbeidet fortsetter med samme tempo og ressursinnsats, kan summen av år 2000-problemene i statsforvaltningen føre til at deler av statsforvaltningens oppgaveløsning står i fare ved tusenårsskiftet. Riksrevisjonen mener departementets svar gir grunn til bekymring og vil peke på viktigheten av at arbeidet med år 2000-problemet intensiveres.

Komiteen ønsker på denne bakgrunn nærmere redegjort for status i departementets arbeide pr. d.d.

På grunn av komiteen fremdrift i saken bes om en snarlig tilbakemelding.

Vedlegg 2

Brev fra arbeids- og administrasjonsminister Eldbjørg Løwer til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, datert 21. januar 1999:

År 2000 og dataproblemer i IT-systemer i statsforvaltningen

Jeg viser til brev fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 12. januar 1999, hvor det bes om en redegjørelse for status i Arbeids- og administrasjonsdepartementets arbeid med ovennevnte problem.

I brevet henvises det til St prp nr 1 (1998-99) for Arbeids- og administrasjonsdepartementet, samt til Riksrevisjonens Dokument 1 (1998-99), hvor det bl.a. heter at *"dersom arbeidet fortsetter med samme tempo og ressursinnsats, kan summen av år 2000 problemene i statsforvaltningen føre til at deler av statsforvaltningens oppgaveløsning står i fare ved tusenårsskiftet"*.

I det følgende vil jeg redegjøre for den videre håndteringen av dette arbeidet, siden nevnte konklusjon ble trukket i forbindelse med departementets St prp nr 1 (1998-99). Først redegjøres det for fremdriften i departementets sentrale tiltak på området siden St prp nr 1 (1998-99) ble lagt frem. Deretter gis det en overordnet vurdering av status for departementets arbeid pr. d.d.

Fremdriften i arbeidet med sentrale tiltak

Når fellestiltak skal vurderes på dette området, er et viktig utgangspunkt at håndteringen av år 2000 problemet i statsforvaltningen er et linjeansvar. Problemet

skal løses av det enkelte departement og den enkelte etat, som er systemeierne og utsyrseierne. Det er systemeier og utstyrseier som har kjennskap til og forutsetninger for å løse problemet, herunder å ivareta samhandling med andre etaters og virksomheters systemer. Arbeids- og administrasjonsdepartementets rolle er gjennom informasjon og andre koordinerende tiltak å bidra til bevisstgjøring og fremdrift i forhold til år 2000 problemet i statsforvaltningen.

I de fire månedene som har gått siden St prp nr 1 (1998-99) ble lagt frem, har Arbeids- og administrasjonsdepartementet intensivert fellestiltakene på området. Ved utformingen av nye fellestiltak har det førende prinsipp vært å identifisere områder hvor deling av kunnskap på tvers av sektorer og etater kan effektiviseres arbeidet, samtidig som det ikke skapes tvil om de gjeldende ansvarsforhold. I det følgende utdypes kort noen elementer i denne opptrappingen.

1. *Styrket oppfølging av fagdepartementenes håndtering av år 2000 og arbeidet i egne etater*
Arbeids- og administrasjonsdepartementet har gjennom høsten 1998 arrangert månedlige møter med fagdepartementenes år 2000 kontaktpersoner. Vurdering av status slik den fremsto i St prp nr 1 (1998-99) har blitt kommunisert på disse møtene, sammen med Arbeids- og administrasjonsdepartementet vurdering av hvordan fagdepartementene skal arbeide videre på området.
2. *Etablering av et eksempelprosjekt i statsforvaltningen*
Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i løpet av høsten 1998 etablert et eksempelprosjekt for statsforvaltningens år 2000 arbeide ved Høgskolen i Akershus. År 2000 arbeid ved denne etaten kvalitetssikres av eksterne år 2000 kompetanse, og tempoet i arbeidet forseres. Samtidig dokumenteres de ulike produkter i prosjektet (prosjektdirektiv, prosjektplan, sjekklister, brev til leverandører av utstyr, m.v.), og denne dokumentasjonen spres til de øvrige deler av statsforvaltningen. Slik får spesielt mindre statlige etater en god hjelp i oppstart og gjennomføring av sine år 2000 prosjekter. En viktig del av dokumentasjonen er en database over år 2000 kompatibiliteten til produkter og leverandører som benyttes av etatene.
3. *Styrket oppfølging og informasjon ifm. statlige fellestiltak*
Arbeids- og administrasjonsdepartementet har styrket oppfølgingen av år 2000 arbeidet i Statens forvaltningstjeneste og Statsbygg, etater som har et viktig ansvar for ulike typer felles systemer som benyttes av statsforvaltningen. Egne oppfølgingsmøter med fokus på disse etatenes ansvar for fellestiltak, samt et sterkt fokus på håndtering av år 2000 arbeidet gjennom den regulære etastyringen, skal sikre at år 2000 arbeidet har den nødvendige prioritet i disse to etatene.
4. *Etablering av en år 2000 prosjektweb*

For å effektivisere informasjonsdelingen i år 2000 arbeidet i statsforvaltningen, har Arbeids- og administrasjonsdepartementet tatt initiativet til å etablere en hjemmeside på Internett, hvor relevant år 2000 informasjon legges ut. Informasjon fra ovennevnte eksempelprosjekt og informasjon om felles systemer fra Statsbygg og Statens forvaltningstjeneste utgjør viktige deler av denne informasjonen.

5. *Kvalitetsgjennomgang av tre statlige etater*

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i løpet av de siste to år gjennomført tre statuskartlegginger av år 2000 arbeidet i statsforvaltningen. For å supplere disse bredt anlagte kartleggingene, tok departementet i desember 1998 initiativ til at det ble gjennomført en grundigere kvalitetsgjennomgang av arbeidet med år 2000 problemet i tre statlige etater. Funnene fra denne gjennomgangen viser at kartleggingene, hvor etatene selv besvarer spørsmål om ulike sider av sitt år 2000 arbeid, ikke alltid danner et godt nok grunnlag for å vurdere status for dette arbeidet. Arbeids- og administrasjonsdepartementet vil anbefale de enkelte fagdepartementer å foreta kvalitetsgjennomganger av sine kritiske etater i løpet av første kvartal 1999, for å sikre et tilfredsstillende grunnlag for vurdering av status i disse etatene. I tillegg vil de generelle erfaringer fra disse gjennomgangene formidles til departementet og etater.

Til sammen utgjør disse tiltakene en opptrapping av Arbeids- og administrasjonsdepartementets fellestiltak for å understøtte statsforvaltningens år 2000 arbeid.

Statusvurderinger per 19. januar 1999

Per dags dato er det ikke gjennomført en ny total kartlegging av år 2000 arbeidet i statsforvaltningen. En slik kartlegging foregår for øyeblikket i de enkelte departementer og etater. Fagdepartementene har frist for rapportering av status for eget departement og underliggende etater til Arbeids- og administrasjonsdepartementet innen 29. januar 1999. En ny aggregert oversikt vil først foreligge medio februar. Den status som innhentes i denne kartleggingsrunden skal etter planen formidles til Stortinget gjennom en redegjørelse fra nærings- og handelsministeren i løpet av mars 1999.

I det ovenstående er det redegjort for opptrappingen i Arbeids- og administrasjonsdepartementets sentrale tiltak på området. Oppdatert status for statsforvaltningen totalt sett vil først kunne gis når resultatene fra pågående kartleggingsrunde foreligger. Resultatene fra kartleggingsrunden vil måtte suppleres med vurderinger på bakgrunn av de noe grundigere stikkprøver som foreligger gjennom kvalitetsgjennomgangene nevnt i det ovenstående.

Overordnede risiko- og sårbarhetsanalyser er under utarbeidelse som en del av statsforvaltningens år 2000 arbeid, under ledelse av Justisdepartementet. Disse

analysene bør sammenholdes med vurderingene av fremdriften i arbeidet, når det totale bildet av status for statsforvaltningens år 2000 håndtering skal vurderes.

Vedlegg 3

Brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité til arbeids- og administrasjonsminister Eldbjørg Løwer, datert 28. januar 1999:

Ad. Dokument nr. 1. (1998-99) - Sak nr 2 Arbeids- og administrasjonsdepartementet - Dagpenger - kontrollrutiner

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har for tiden Riksrevisjonens Dokument nr 1 (1998-99) til behandling.

Når det gjelder pkt. 2.1 Avstemmingsrutiner fremgår det at departementet vil be Arbeidsdirektoratet utar-

beide en skriftlig redegjørelse innen 1. oktober 1998 over status og mulige tiltak for å bedre avstemmingsarbeidet.

Komiteen ønsker på denne bakgrunn nærmere redegjort for status i departementets arbeid pr. d.d.

På grunn av komiteens fremdrift i saken bes om en snarlig tilbakemelding.

Vedlegg 4

Brev fra arbeids- og administrasjonsminister Eldbjørg Løwer til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, datert 15. februar 1999:

Dokument nr 1 (1998-99) - Sak nr 2 Arbeids- og administrasjonsdepartementet - Dagpenger - kontrollrutiner

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 28.01.99, med spørsmål om status for pkt. 2.1 Avstemmingsrutiner under Arbeids- og administrasjonsdepartementet i Dokument nr 1 (1998-99).

I brev av 17.07.98 til Arbeidsdirektoratet ba departementet om en foreløpig rapportering innen 01.10.98 på enkelte av de punktene som Riksrevisjonen hadde påpekt. I tillegg ba departementet om en fullstendig rapportering innen 15.11.98 på alle punkter Riksrevisjonen har påpekt. Denne samlede rapporteringen mottok departementet i brev av 26.11.98 fra Arbeidsdirektoratet (vedlagt). På bakgrunn av dette brevet oversendte departementet en statusrapport til Riksrevisjonen i brev av 14.01.99 (vedlagt).

Nedenfor følger en oppdatert gjennomgang av status på de punktene Riksrevisjonen har påpekt. Det er i stor grad sammenfall mellom denne gjennomgangen og den som ble gitt i brev av 14.01.99 til Riksrevisjonen.

Avstemming av dagpenger

Retningslinjer for avstemming

Arbeidet med ny felles avstemmingsrutine er blitt noe forsinket, men rutinen er nå ferdigstilt. Rikstrygdeverket (RTV) vil sende den til trykking snarlig, og den vil straks etter bli distribuert til alle trygdekontor.

Arbeidsdirektoratet vil legge rutinen ut på intranett i etaten så snart som mulig, enten 19.02.99 eller 05.03.99.

I departementets brev av 23.09.98 til Riksrevisjonen informerte departementet om at Arbeidsdirektoratet vil undersøke behovet for ytterligere opplæring etter at den nye avstemmingsrutinen var implementert i januar 1999. På grunn av forsinkelsen av den nye rutinen, vil Arbeidsdirektoratet avvente en slik undersøkelse, og vil ta den i forbindelse med fylkenes virksomhetsrapport for 1. kvartal.

Retningslinjene for purring på trygdekontor

Arbeidsdirektoratet har utarbeidet en status for avstemmingsarbeidet i 4. kvartal 1998 (vedlagt). Rapporten viser klar framgang i avstemmingsarbeidet. Departementet vil fortsatt ønske rapportering om avstemmingsarbeidet slik at dette kan følges.

Arbeidsdirektoratet opplyser at de fleste trygdekontor nå leverer avstemmingsrapport uten at purring fra arbeidskontorene er nødvendig. Der purring har vært nødvendig, har de aller fleste trygdekontorene levert rapport umiddelbart. De arbeidskontor som fortsatt ikke følger rutinen for purring vil ifølge Arbeidsdirektoratet bli fulgt opp særskilt i forbindelse med tilbakemelding til fylkesarbeidskontorene. For de trygdekontor som ikke leverer avstemmingsrapport etter gjentatte purringer, blir dette tatt opp med RTV.

Signert kopi av siste side av anvisningslisten

Arbeidsdirektoratet er bedt om å ta opp med trygdekontorene behovet for å presisere kravet om at trygdekontorene må sende ved en signert kopi av siste side av anvisningslisten som vedlegg til månedlig avstemmingsrapport i trygdeetatens rutiner. Dette er gjort i direktoratets forslag til ny avstemmingsrutine, slik at dette nå kommer klart frem. De krav arbeidsmarkedsetaten stiller til avstemmingsrapporten vil bli presisert i etatens kvalitetssikringsrutiner ved neste endring i april 1999.

Manglende forståelse av viktigheten av avstemmingsarbeidet og ønske om mer opplæring

Undersøkelser foretatt av trygderevisjonen og RTV og tilbakemelding fra arbeidskontorene viser at avstemmingsarbeidet fungerer bra på mange arbeids- og trygdekontor. Utfordringen ligger derfor i å spre denne kunnskapen til alle kontorer. Flere Fylkesarbeidskontor har planlagt å gjennomføre opplæring i løpet av 1. halvår 1999, men avventer til nye avstemmingsrutiner foreligger. Arbeidsdirektoratet vil i løpet av 1999, helst i samarbeid med RTV, besøke de arbeids-/trygdekontor som har størst problemer med avstemming. Arbeidsdirektoratet og RTV samarbeider tett om oppfølgingen.

Signatur på anvisningsbilag

Kvalitetssikringsrutiner for kontroll, signatur og arkivering av anvisningslister ble endret og innskjerpet i juni 1998. Fylkesarbeidskontorene er i tillegg i eget brev blitt bedt om å følge dette særskilt opp overfor arbeidskontorene.

Kontroll av spesialanvisninger og anvisningslister er videre lagt inn som særskilt kontrollpunkt i program for kvalitetskontroll- dagpenger høsten 1998. Arbeidsdirektoratet vil gå igjennom resultatene på disse punktene spesielt og vurdere om det er behov for ytterligere innskjerping i kvalitetssikringsrutinene. Det samme gjelder rutiner for behandling av oppfølgingslister.

Vedlegg 5**Brev fra Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité til Riksrevisjonen, datert 29. januar 1999.****Ad. Dokument nr 1. (1998-99) - Sak nr 1 Finans- og tolldepartementet - Innføring av nytt økonomi-system ved skattefogdkontorene**

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har for tiden Riksrevisjonens Dokument nr 1 (1998-99) til behandling.

Komiteen har merket seg at Finansdepartementet ved brev til Riksrevisjonen av 16. oktober 1998 har

Registrering av tilsagn/vedtak

Arbeidet med en systemteknisk mulighet for to signaturer ved registrering av tilsagn/vedtak er høyt prioritert, og skal være ferdigstilt i løpet av 1. kvartal 1999. Endringen vil bli innarbeidet i kvalitetssikringsrutinene samtidig som systemendringen gjennomføres.

Spesialanvisning uten anvisningsfullmakt

Nytt økonomiregelverk skal være implementert fra 01.01.99 i arbeidsmarkedsetaten. Arbeidsdirektoratet har i den forbindelse utarbeidet en avtale som skal inngås mellom arbeidsdirektøren og fylkesarbeidsjefene/leder av spesialenhetene (Arbeidsmarkedsetatens servicesenter, Arbeidsmarkedsetatens dagpengekontroll og Senter for yrkesrettet attføring) om delegering av myndighet og fullmakter. Videre har direktoratet utarbeidet en veiledning til avtalen. Delegering av myndighet og fullmakter vil være sluttført både i ytre etat og internt i Arbeidsdirektoratet innen utgangen av 1. kvartal 1999.

Ikke samsvar mellom sentral autorisasjonsliste og faktiske autorisasjoner

I brev av 12.11.98 (vedlagt) fra Arbeidsdirektoratet til fylkesarbeidskontorene har Arbeidsdirektoratet innskjerpet rutinen for utmelding ved innmelding til annet delsystem. I dette brevet er fylkesarbeidskontorene også bedt om å kontrollere autorisasjonene i forhold til faktiske arbeidsoppgaver slik at disse stemmer med rutineheftet "Informasjonssikkerhet for arbeidsmarkedsetaten". Fylkesarbeidskontorene skal rapportere på dette arbeidet i forbindelse med virksomhetsrapporteringen for 1. kvartal 1999.

Kontroll av anvisningsliste - spor

Kvalitetssikringsrutinene for kontroll, signatur og arkivering av anvisningslister ble endret og innskjerpet i juni 1998. Fylkesarbeidskontorene ble videre i brev av 13.11.98 fra Arbeidsdirektoratet (vedlagt) bedt om å følge opp dette særskilt.

Departementet vil fortsatt følge opp etaten på disse områdene.

oversendt rapport fra arbeidet om uoverensstemmelser mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet. Det fremgår av dokumentet at Riksrevisjonen vil vurdere det mottatte materiale. Komiteen ber på denne bakgrunn om Riksrevisjonens vurdering.

På grunn av komiteens fremdrift i saken bes om en snarlig tilbakemelding.

Vedlegg 6**Brev fra Riksrevisjonen til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, datert 12. februar 1999.****Ad Dokument nr 1. (1998-99) - Sak nr 1 Finans- og tolldepartementet - Innføring av nytt økonomi-system ved skattefogdkontorene**

Riksrevisjonen viser til brev av 29. januar 1999 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende ovennevnte.

Riksrevisjonen har foretatt en foreløpig kontroll av noen skattefogdkontor av materialet mottatt som vedlegg til brev av 16. oktober 1998 fra Finansdepartementet. Materialet vedrørte uoverensstemmelser mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet for 1997. Det er i tillegg innhentet ytterligere opplysninger fra Fin-

ansdepartementet og de kontrollerte skattefogdkontorene.

Differansene mellom skattefogdkontorenes mellomregnskapskonti og tilsvarende konti i statsregnskapet pr 31. desember 1997 er i hovedsak rettet opp i Finansdepartementet og ved de kontrollerte skattefogdkontorene. De gjenværende differansene er postert på gjennomgangskonti i skattefogdkontorenes regnskaper. Det er opplyst fra skattefogdkontorene at det arbeides med å avklare gjenværende differanser.

I forbindelse med årsavlutningsrevisjonen for 1998 vil materialet bli gjennomgått og uavklarte differanser vil bli fulgt opp.